

คำนำผู้จัดพิมพ์

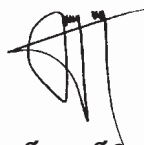
เป็นเวลาเกือบ 4 ปีที่ประเด็นความไม่สงบในภาคใต้ ปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์และสื่อทุกชนิดแทบทุกวันอย่างต่อเนื่อง แม้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพยายามจะชี้แจงว่าสถานการณ์ต่างๆ ค่อยๆ ดีขึ้น แต่คนจำนวนมากที่ติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เองกลับไม่มีความมั่นใจในข้อสรุปดังกล่าว จำนวนคนที่บาดเจ็บและเสียชีวิต รวมทั้งทรัพย์สินที่เสียหายเพิ่มขึ้น ในแต่ละวันเป็นเครื่องยืนยันความไม่มั่นใจดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

ทำไมการแก้ไขปัญหความไม่สงบในภาคใต้ที่ผ่านมา จึงยังไม่สามารถบรรเทาหรือเยียวยาปัญหาดังกล่าวได้..... หรือเราทุ่มเทความพยายามต่างๆ ไม่เพียงพอ

หากพิจารณาจากทรัพยากรต่างๆ ที่ภาครัฐได้ทุ่มเทตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา อาจกล่าวได้ว่าภาครัฐได้ทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่แล้วเพื่อรับมือกับปัญหาดังกล่าว ประเด็นก็คือ เราได้แก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องแล้วหรือไม่

ปัญหาส่วนใหญ่เราอาจใช้ประสบการณ์และความรู้ที่มีอยู่เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหาได้โดยไม่ยากนัก แต่ปัญหาที่มีความซับซ้อนเช่นกรณีความไม่สงบในภาคใต้ ความรู้ที่มีอยู่อาจไม่เพียงพอและนำไปสู่ความผิดพลาดในการแก้ไขปัญหาได้ และที่ผ่านมา มีรูปธรรมการแก้ไขปัญหาหลายกรณีที่สะท้อนความผิดพลาดดังกล่าว

ทุกคนฝันอยากเห็นสถานการณ์ในภาคใต้คืนสู่สันติสุขโดยเร็ว และนำสุขภาวะคืนสู่พี่น้องประชาชนทุกคน ผันดังกล่าวจะเป็นจริงได้ ก็ต่อเมื่อเราใช้สติและปัญญาในการแก้ไขปัญหา ปัญญาจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการจัดการให้เกิดความรู้จริงเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อรู้เหตุแห่งปัญหาแล้ว การหาทางออกจึงไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ในฐานะองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทในการบริหารจัดการความรู้เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของระบบสุขภาพ มีความยินดีอย่างยิ่งที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการขับเคลื่อนกลไกจัดการความรู้เพื่อสันติสุขภาวะในพื้นที่ภาคใต้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ก้าวย่างนี้จะเป็นก้าวย่างที่นำไปสู่ฝันของทุกคนที่เป็นจริงในระยะเวลาอันใกล้ต่อไป

(นายแพทย์ พงษ์พิสุทธิ์ จงอุดมสุข)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)

สารบัญ

กลุ่มที่ 1 : การวิจัยเกี่ยวกับชาติพันธุ์มลายู และการสร้างความเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม	1
1.1 มลายูปาตานี : ชาติพันธุ์ อัตลักษณ์และการเปลี่ยนแปลง	3
1.2 การศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทยมุสลิม เพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	7
กลุ่มที่ 2 : การวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของ 3 จังหวัดชายแดนใต้	11
2.1 แนวทางการพัฒนาตลาดอาหารฮาลาล เพื่อการส่งออกของประเทศไทย	13
2.2 ศักยภาพและข้อจำกัดของการผลิตข้าวเพื่อความมั่นคงของชาวนาในจังหวัดปัตตานี	22
กลุ่มที่ 3 : การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาข้อเสนอนโยบายด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม ภาษา รูปแบบการบริหารสำหรับพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้	29
3.1 การศึกษานโยบาย มาตรการ และแนวทางการแก้ปัญหาความไม่สงบ และการพัฒนาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้	31
กลุ่มที่ 4 : การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการฝึกอบรมที่สร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมให้กับเจ้าหน้าที่รัฐ การรับรู้ข่าวสารของประชาชนและการย้ายถิ่น	39
4.1 การกำหนดและการประเมินสมรรถนะบุคลากรภาครัฐที่เหมาะสมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้	41

4.2 ผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงด้าน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินกรณีการอพยพย้าย ถิ่นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และแนวทางแก้ไข	47
4.3 การเสริมสร้างประสิทธิภาพการสื่อสารของสื่อบุคคล ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อความสมานฉันท์ ในชุมชน	54
กลุ่มที่ 5: การวิจัยเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพทวิภาษา	61
การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลามสถาบันการศึกษาปอเนาะ ใน 3 จังหวัดชายแดนใต้	
5.1 รูปแบบการพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสารทวิภาษา ระดับเบื้องต้นของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	63
5.2 วิเคราะห์ความต้องการเพื่อพัฒนากรอบหลักสูตรตาดีกา และสถาบันศึกษาปอเนาะ	66
5.3 การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามวิถีอิสลามใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อบูรณาภาพสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้	71

มติเศรษฐกิจ สังคม ภายใต้พหุวัฒนธรรม: มุมมองผ่านงานวิจัย

วันที่ 7-8 พฤศจิกายน 2550

ณ ห้องจูปีเตอร์ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ กรุงเทพมหานคร

ISBN 978-974-299-111-1

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2550 จำนวน 1,000 เล่ม

รวบรวมโดย :

ผศ.ปิยะ กิจถาวร

สนับสนุนการจัดพิมพ์ :

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)

ออกแบบปกและรูปเล่ม :

พินิจ หิรัญสิริสมบัติ (081-8692997)

พิมพ์ที่ :

บริษัท กราฟิโก ซิสเต็มส์ จำกัด

177/9-11 คูภาลย์เพลส ซอยพร้อมพงษ์ (สุขุมวิท 39) ถนนสุขุมวิท

แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

โทร. 0 2662 1355-9 โทรสาร. 0 2662 1364

E-mail : graphico__sys@yahoo.com

กลุ่มที่ 1

การวิจัยเกี่ยวกับชาติพันธุ์มลายู
และการสร้างความเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม

- 1.1 มลายูปาตานี : ชาติพันธุ์ อัตลักษณ์ และการเปลี่ยนแปลง
- 1.2 การศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทยมุสลิม
เพื่อเสริมสร้างสันติสุข ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ชื่อการวิจัย : มลายูปาตานี :

ชาติพันธุ์ อัตลักษณ์
และการเปลี่ยนแปลง

ผู้วิจัย : พศ.ดร.วรวิทย์ บารุ และคณะ

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของมลายูปาตานี
2. เพื่อศึกษากระบวนการผสมกลมกลืนความเป็นไทยต่อชาติพันธุ์มลายูปาตานี
3. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างอำนาจการต่อรองในการดำรงอัตลักษณ์มลายูปาตานี
4. เพื่อศึกษาผลกระทบของการผสมกลมกลืนความเป็นไทยต่อการดำรงอัตลักษณ์มลายูปาตานี
5. เพื่อศึกษาผลกระทบของการสร้างอำนาจต่อรองต่อการดำรงอัตลักษณ์มลายูปาตานี

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (สัมภาษณ์บุคคลเป้าหมาย จังหวัดละ 10 ราย) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม จะศึกษาโดยเข้าไปอาศัยอยู่ในชุมชนตลอดเวลาในชุมชนที่ยังยึดมั่นรักษาเอกลักษณ์ความเป็นมลายูไว้ได้อย่างเข้มข้น 3 ชุมชนใน 3 จังหวัด และชุมชนที่มีการคลี่คลายเอกลักษณ์ความเป็นมลายู หรือเป็นชุมชนที่มีการผสมผสานในระดับค่อนข้างสูง 3 ชุมชนใน 3 จังหวัด

ผลการค้นพบที่สำคัญ

1. ชชาติพันธุ์

จากการศึกษาพบว่าเรื่องของชาติพันธุ์นั้นชาวมลายูปาตานียังคงฝังแน่นกับการยึดถือว่าพวกเขาเป็นคนมลายูที่เป็นพลเมืองไทย พวกเขายังคงยึดถือ “Bangsa” ซึ่งภาษามลายูถิ่นออกเสียงว่า “บาซอ” และมีความหมายว่าเชื้อชาติของพวกเขา ก็คือมลายู

2. อัตลักษณ์

ผู้วิจัยพบว่าชาวมลายูปาตานีจะกำหนดอัตลักษณ์มลายูของตนเองด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ ศาสนาอิสลาม ภาษามลายู วัฒนธรรมอิสลามและวัฒนธรรมมลายู องค์ประกอบเรื่องศาสนาอิสลาม ภาษามลายูและการปฏิบัติตามวัฒนธรรมอิสลามและมลายูนั้นเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นมลายูปาตานี

สิ่งนี้มีความสอดคล้องกับชนชาวมลายูทั่วทั้งภูมิภาคมลายู (Nusantara) ที่ถือว่าคนมลายูก็คือ Melayu Adatnya

Melayu Bahasanya Islam agamanya องค์ประกอบทั้งสามตัวนี้เป็นองค์ประกอบที่มีอาจจะขาดตัวใดตัวหนึ่งได้

ค่านิยมของชาวมลายูปาตานี

โดยทั่วไปแล้วจะมีลักษณะเหมือนคนมลายูทั่วไปในภูมิภาคมลายูคือ

1. มีแนวคิดในเรื่อง “สถานะ” ของตนที่ไฝ่ฝันที่จะให้สูงขึ้น
2. ต้องการให้คนอื่นปฏิบัติอย่าง “เหมาะสม” ตามแนวทางของขนบธรรมเนียมประเพณีและความเห็นร่วมกันของส่วนใหญ่ (Muafakat)
3. ได้รับความอับอายหรือเจ็บใจสามารถนำมาซึ่งการกระทำในทางรุนแรง หรือแสดงออกในเชิงตอบโต้

4. คนมลายูเป็นคนเอื้ออาทร มีกิริยามารยาทและอ่อนโยน ไม่ชอบใช้วาจาตดดันผู้อื่น หรือไม่ชอบให้คนอื่นใช้คำพูดกตดดันตน

5. มีแนวโน้มไปในทางอนุรักษนิยม (Conservative) หรือเชื่อในลิขิตของพระเจ้า หรือโชคชะตา (Fatalism)

จากการศึกษาพบว่า

คนมลายูในชุมชนที่มีความเข้มแข็งทางอัตลักษณ์มลายู และชุมชนที่คลี่คลายความเข้มแข็งทางอัตลักษณ์มลายู เข้าใจและยอมรับได้กับคำเรียกว่า “ออแร ซิแย” ของคนไทยพุทธ หรือคนมลายูมุสลิมในมาเลเซีย ที่เรียกพวกตนคนไทยที่มีเชื้อสายมลายู แต่ในทางกลับกันความหมายคำๆ นี้เปลี่ยนไปทันทีหาก คำว่า “ออแร ซิแย” พูดในบริบทฝั่งชายแดนไทย เพราะหมายถึง “คนไทยพุทธ” เท่านั้น

การค้นพบที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งก็คือ

ชุมชนที่มีความเข้มแข็งทางอัตลักษณ์มลายูที่อยู่ร่วมกันกับคนไทยพุทธในชุมชนเดียวกันมีความรู้สึกที่ว่าวัฒนธรรมของเขาเป็นวัฒนธรรมหลัก และมีพื้นที่ในชุมชน ได้รับการเคารพและการยอมรับจากเพื่อนต่างวัฒนธรรมในชุมชนในลักษณะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และปฏิบัติในกรอบของความเชื่อทางศาสนาของแต่ละฝ่ายอย่างเกื้อกูลต่อกันทำให้ปฏิสัมพันธ์ในชุมชนเป็นไปตามธรรมชาติ และก่อให้เกิดความสงบสุขในชุมชน ชาวมลายูไม่รู้สึกว่าวัฒนธรรมของตนกำลังถูกแทรกแซงหรือถูกผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมอื่น

แต่ในทางตรงกันข้ามในชุมชนหรือหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็งทางอัตลักษณ์ที่สมาชิกของชุมชนทั้งหมดเป็นมลายูมุสลิมจะไวต่อความรู้สึกว่ารัฐมีเจตนาทำลายหรือผสมกลมกลืนวัฒนธรรมของพวกเขา รู้สึกว่ารัฐกระทำต่อวัฒนธรรมของเขาโดยมีเป้าหมายเพื่อการผสมกลมกลืนใน

ที่สุดเหมือนกับชุมชนที่คลี่คลายความเข้มแข็งทางอัตลักษณ์ลายไปแล้ว แม้ว่าชุมชนนั้นจะมีสมาชิกหรือไม่มีสมาชิกที่เป็นไทยพุทธก็ตาม มักจะมองว่ารัฐกระทำต่ออัตลักษณ์ลายของพวกเขา จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลง หรือแปร่งไปจากเดิม

ความเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ลาย

ความเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ลายได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ อัตลักษณ์ลายมิได้ผูกไว้กับองค์ประกอบความสัมพันธ์ทางสายเลือด (Geneology) อีกต่อไป แต่ถูกรวมไว้ให้เป็นหนึ่งเดียว โดยองค์ประกอบทางวัฒนธรรม (Cultural Factors) เดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องให้การยอมรับ และบริหารจัดการเรื่องชาติพันธุ์ และอัตลักษณ์ลายปาตานีด้วยนโยบายพหุสังคม (Plural Society) และการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ดังที่หลายชาติได้ดำเนินการ และประสบผลสำเร็จ

ชื่องานวิจัย : การศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตของ เยาวชนไทยมุสลิมเพื่อเสริมสร้าง สันติสุข ในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้

ผู้วิจัย : ศก.ดลมนรธจน์ บากา, นายเกษตรชัย และกัม

คำถามการวิจัย

1. เยาวชนไทยมุสลิมในปัจจุบันทั้งในเมืองและชนบทมีวิถีชีวิตอย่างไร
2. สังคมมุสลิมคาดหวังให้เยาวชนไทยมุสลิมมีวิถีชีวิตอย่างไร
3. สังคมมุสลิมมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

กรอบประเด็นที่ศึกษา : การคบเพื่อนเพศเดียวกัน การคบเพื่อนต่างเพศ

การศึกษาทั้งด้านสามัญและศาสนา การใช้เวลาว่าง การข้องเกี่ยวกับอบายมุข การทำงาน การแต่งกาย ความสัมพันธ์กับครอบครัว / ญาติ ความสัมพันธ์กับชุมชน/เพื่อนบ้าน การปฏิบัติศาสนกิจ และการบำเพ็ญประโยชน์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เชิงปริมาณ : เยาวชน จำนวน 1,800 คน

ประชาชนทั่วไป จำนวน 1,800 คน

เชิงคุณภาพ สัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 36 คน

(ข้าราชการ ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่นนักการเมืองท้องถิ่น)

สัมภาษณ์กลุ่ม จำนวน 24 กลุ่ม (จังหวัดละ 1 กลุ่ม)

(เยาวชนที่ทำงานที่กำลังเรียนที่เคยติดยาเสพติดที่ว่างงาน
ผู้นำสตรี ครูสอนศาสนา และผู้ที่มาละหมาดที่มีสัปดาห์เป็นประจำ)

ข้อค้นพบเบื้องต้น

เยาวชนมุสลิมในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. มีวิถีชีวิตที่ขัดกับหลักการศาสนาอิสลาม
2. มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักการศาสนาอิสลาม

เยาวชนกับสถานการณ์ไม่สงบ

เยาวชนมีส่วนร่วมจริงตามที่ปรากฏในข่าว โดยมีสาเหตุที่สำคัญ 3 ประการ คือต้องการค่าจ้างในรูปตัวเงินและยาเสพติด ไม่มีผู้ใหญ่ดูแล/อบรมสั่งสอนอย่างใกล้ชิด และรู้เท่าไม่ถึงการณ์/ถูกหลอก

สรุปผลการสังเคราะห์

การมีส่วนร่วมในสถานการณ์ไม่สงบ : ต้องการค่าจ้าง ว่างงานเพื่อซื้อยาเสพติด เล่นการพนัน เที่ยว อยู่กับเพื่อนและแฟน ตกแต่งรถจักรยานยนต์ ซื้อเครื่องแต่งกาย/ประดับ ฯลฯ ถูกหลอก/รู้เท่าไม่ถึงการณ์ มีการศึกษาต่ำ ได้รับหลักคำสอนที่ผิด/บิดเบือน ปลุกจิตสำนึกถึงชาตินิยม เจ้าหน้าที่รัฐฆ่าผู้บริสุทธิ์ เจ้าหน้าที่รัฐทำลายศาสนา ภาษา ประเพณีไม่ชัดเจนจิตใจเพราะละเลยปฏิบัติศาสนกิจ ช่มชู้จะฆ่าทั้งตนเองและครอบครัว ฯลฯ ขาดผู้ดูแล/อบรมสั่งสอน พ่อแม่ไม่มีเวลา/อยู่กับเพื่อน ห่างไกลญาติสนิท ไม่สนใจเพื่อนบ้าน ละเลยกิจกรรมของชุมชนห่างไกลศาสนา ฯลฯ

ข้อเสนอแนะต่อผู้นำศาสนา/ชุมชน

1. ต้องปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนให้มีวิถีชีวิตตามแนวอิสลามและแบบฉบับของท่านศาสดา
2. จัดค่ายอบรมจริยธรรมอิสลามในชุมชนต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
3. ต้องร่วมกันสร้างสังคมอิสลามที่สมบูรณ์แบบตามแนวทางอิสลาม
4. ช่วยกันสอดส่องดูแลพฤติกรรมของเยาวชนให้อยู่ในกรอบศาสนา
5. ผู้นำศาสนาต้องมีการปลูกฝังและอบรมให้ความรู้ด้านศาสนาแก่พ่อแม่ผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะต่อรัฐ

1. ต้องช่วยเหลือเยาวชนที่ว่างงานและมีการศึกษาต่ำให้มีรายได้เลี้ยงตนเอง
2. ต้องห้ามไม่ให้มีอบายมุขและสิ่งของมึนเมาทุกประเภทในพื้นที่
3. ต้องมีความจริงจังและมีความบริสุทธิ์ใจในการแก้ไขทุกปัญหา
4. ต้องให้การศึกษาดังแต่ประถมศึกษาจนถึงปริญญาตรีที่ให้เป็นจริง ๆ
5. พัฒนาโรงเรียนตาดีกาทั้งระบบ
6. ต้องสนับสนุนองค์กรศาสนาในท้องถิ่นให้มีบทบาทในการควบคุมดูแลเยาวชน
7. ต้องควบคุมสื่อโทรทัศน์ทุกชนิดที่มีลักษณะผิดหลักการศาสนาอิสลาม

8. ให้มีการใช้กฎหมายอิสลามมาบังคับใช้อย่างจริงจัง และให้ถือเป็นสูงสุดเด็ดขาด

ข้อเสนอแนะต่อสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา

1. พ่อแม่ผู้ปกครองควรใช้เวลา ให้ความสนใจ ให้คำปรึกษา และพูดคุยเรื่องศาสนา
2. พ่อแม่ผู้ปกครองต้องเป็นแบบอย่างที่ดี และส่งเสริมให้เรียนศาสนาควบคู่กับสามัญ
3. สถาบันการศึกษาควรดูแลเด็กให้ทั่วถึง ให้ความสนใจเด็กที่มีปัญหาให้มากขึ้น
4. ควรเน้นให้ความรู้ด้านศาสนา และครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์

กลุ่มที่ 2

การวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการแข่งขัน
ทางเศรษฐกิจ ของ 3 จังหวัดชายแดนใต้

2.1 แนวทางการพัฒนาตลาดอาหารฮาลาลเพื่อการส่งออก
ของประเทศไทย

2.2 ศักยภาพและข้อจำกัดของการผลิตข้าวเพื่อความมั่นคง
ของชาวนาในจังหวัดปัตตานี

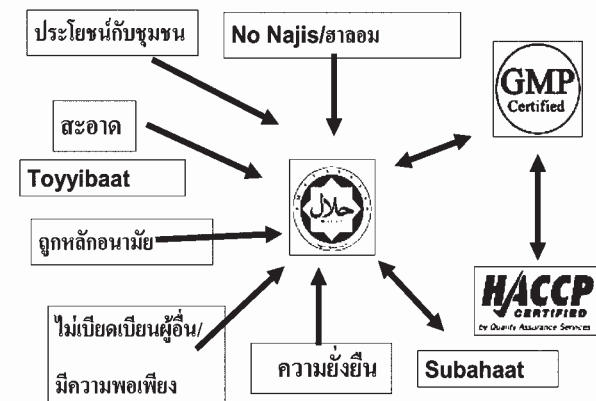
ชื่อวิจัย : แนวทางการพัฒนาตลาดอาหารฮาลาล เพื่อการส่งออกของประเทศไทย

ทีมวิจัย : พศ. ไพรัช วัชรพันธุ์, ดร. กิตติ เจริญรังสี
และพศ. วีระศักดิ์ ตุลยาพร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาเปรียบเทียบ (Benchmark) การจัดการอาหารฮาลาลระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย
2. ศึกษาปัญหาการตลาดอาหารฮาลาลภายในประเทศไทย
3. การพัฒนาตลาดและสู่ทางการตลาด สินค้าอาหารฮาลาลในต่างประเทศ เช่น กลุ่มประเทศสมาชิก OIC ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ตุรกี และกลุ่มประเทศที่เป็น Non-Muslim ได้แก่ EU
4. ศึกษาแนวทางและแนวคิดอิสลามในการพัฒนาอาหารฮาลาลในระดับวิสาหกิจชุมชนอิสลามและ SMEs ที่เกี่ยวกับอาหารฮาลาล

ฮาลาลและตอยยิบบัท

เปรียบเทียบการจัดการอาหารฮาลาลของไทย/มาเลเซีย

ประเด็น	ไทย	มาเลเซีย
• สโลแกน	ครัวไทยสู่ครัวโลก	Malaysia Kitchen of Asia
• ประเภทอาหารฮาลาล	หลากหลาย	มีจำกัด
• การจัดการและการให้การช่วยเหลือวิสาหกิจชุมชน/ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	การให้ความช่วยเหลือวิสาหกิจชุมชนและ SMEs มีอย่างจำกัด	การจัดการมีประสิทธิภาพที่ดีและให้ความช่วยเหลือทุกระดับและขั้นตอน
• ตลาดส่งออกเป้าหมายหลัก	สหรัฐฯ ยุโรป ตะวันออกกลาง	สิงคโปร์ สหรัฐฯ อินโดนีเซีย
• การขนส่ง	ระบบการขนส่งสลับซับซ้อน/ทำให้ต้นทุนสูง	มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ/ทำให้ต้นทุนต่ำ
• ฮาลาลฮับ (Halal Hub)	นิคมอาหารฮาลาลปัตตานี	5 Halal Hub
• ความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน	มีศักยภาพการผลิตสูง-วัตถุดิบ/แรงงานมีเพียงพอ	มีข้อจำกัดการผลิต-วัตถุดิบจำกัด/แรงงานขาดแคลน
• การเข้าหรือวางตลาดผลิตภัณฑ์อาหาร	- เข้าง่ายกว่า	- เข้ายาก
• มาตรฐานการตรวจสอบอาหารฮาลาล	มาตรฐานสูง	มาตรฐานปานกลาง

ทำไมต้องฮาลาล ?

- จากการวิจัยพบว่า ตลาดโลก “ฮาลาล” ทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้น
- ผู้บริโภคเป็นได้ทั้งมุสลิมและไม่ใช่มุสลิมผู้บริโภคไทยทานอาหารฮาลาลมากกว่ากะป๋อง
- กระแสความต้องการอาหารในตลาดโลก เน้นสุขภาพ และความ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไม่เบียดเบียนสัตว์ เป็นต้น
- บทบัญญัติศาสนา เน้นความพอเพียง พอสมควร

ปัญหาการตลาดอาหารฮาลาลในประเทศไทย

พื้นฐานการส่งออกอาหารฮาลาลและนำเข้าของไทย :

ไม่มีตัวเลขชัดเจนในการส่งออกอาหารฮาลาลไทยและขาดข้อมูลทางการค้า

ปัญหาการตลาดอาหารฮาลาลของห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้

- มาตรฐานของผลิตภัณฑ์ไม่คงที่ เก็บได้ไม่นาน
- รสชาติ
- หาซื้อได้ในบางพื้นที่เท่านั้น
- ขนาดของตัวผลิตภัณฑ์ไม่ได้มาตรฐาน บรรจุภัณฑ์ไม่ดี
- ต้นทุนการผลิตสูง
- สินค้าไม่มีความแตกต่าง ขาดความหลากหลาย
- ตลาดไม่มีความแน่นอน ไม่ต่อเนื่อง ขายได้เป็นช่วงๆ
- ปัญหาการต่อรองราคาและขายตามคู่แข่ง
- นักท่องเที่ยวลด เศรษฐกิจไม่ดี ปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัด
- การขยายช่องทางตลาดในต่างประเทศ
- การใช้ภาษา

- การสร้างมูลค่าเพิ่ม/พัฒนาสินค้าให้หลากหลาย
- การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ รูปลักษณ์ ตราสินค้า ฉลาก
- โฆษณาประชาสัมพันธ์
- การกระจายสินค้า

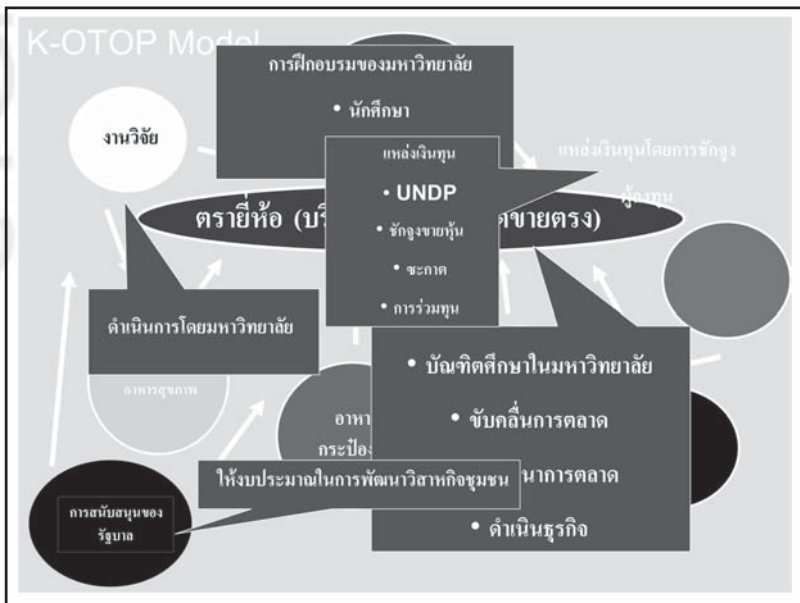
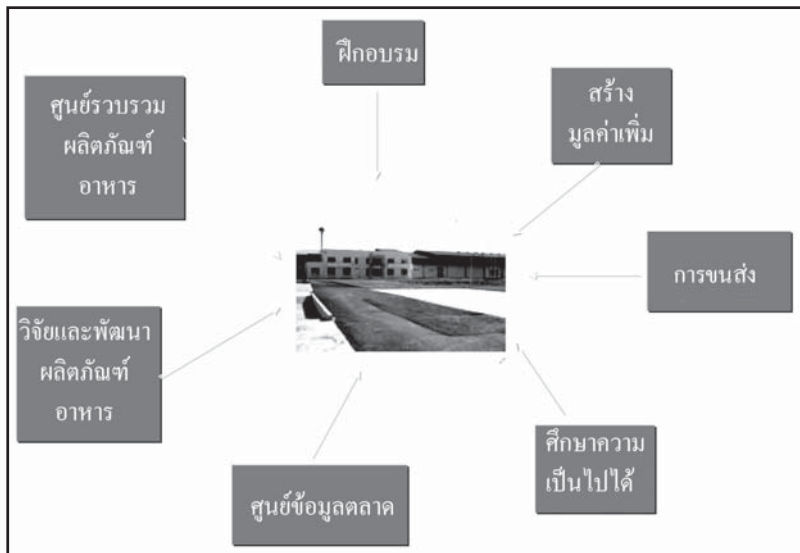
การพิจารณาอาหารฮาลาลของวิสาหกิจชุมชน ธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้

- มุ่งสร้างการเชื่อมโยงระหว่าง วิสาหกิจชุมชน ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กับ ตลาดบนทั้งในและต่างประเทศให้มากขึ้น
- ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใดที่ยกมาตรฐานการผลิตได้ ส่งเสริมโดยการให้โอกาสไปทำการตลาดในต่างประเทศได้
- มีผู้ผลิตจำนวนน้อยรายที่จะส่งออกได้ หรือการนำผลิตภัณฑ์เข้าไปวางในศูนย์การค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ

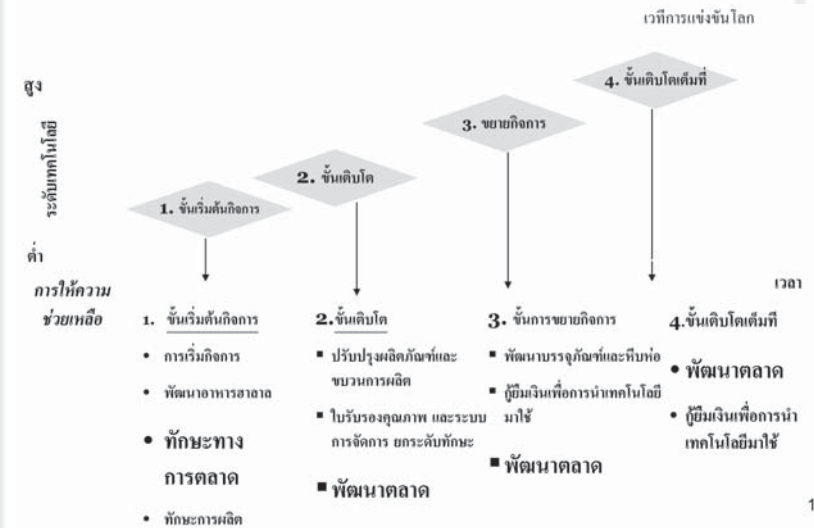
แนวทางและแนวคิดอิสลามในการพัฒนาอาหารฮาลาลในระดับวิสาหกิจชุมชนอิสลามและ SMEs ที่เกี่ยวกับอาหารฮาลาล

การพัฒนาศูนย์กลางพัฒนาอาหารฮาลาลในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การช่วยเหลือวิสาหกิจชุมชนและธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้

อนาคตธุรกิจอาหารฮาลาลไทยพัฒนาเทคโนโลยี

- พัฒนาคุณภาพให้สูงขึ้น และสร้างมูลค่าเพิ่มขึ้น ตลอดจน ขบวนการผลิต
- การนำเทคโนโลยีชีวภาพ มาใช้ในการผลิต

ส่งเสริมอาหารไทยสู่ครัวโลก

- มูลค่าตลาดอาหารฮาลาลโลก คาดว่าปัจจุบันประมาณ USD547 billion

ส่งเสริมอาหารไทยสู่ครัวโลก

- มูลค่าตลาดอาหารฮาลาลโลก คาดว่าปัจจุบันประมาณ USD547 billion
- ขยายตลาดไปสู่ประเทศมุสลิม โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน มาเลเซีย อินโดนีเซีย (มีวัฒนธรรมประเพณีคล้ายคลึงกับชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้) ตะวันออกกลาง

สรุปตลาดอาหารฮาลาลเพื่อการส่งออก

- เพื่อที่จะได้ประโยชน์จากตลาด ผู้ส่งออกควร :
- รู้ความต้องการของประเทศผู้สั่งซื้อ และสนองความต้องการเหล่านั้น

ชื่อวิจัย : ศักยภาพและข้อจำกัดของการผลิตข้าว เพื่อความมั่นคงของชาวนา ในจังหวัด ปัตตานี

ทีมวิจัย : คณะเศรษฐศาสตร์ มอ.หาดใหญ่/
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล,
อาจารย์ไชติมา พรสว่าง, อาจารย์ไชยยะ คงมนิ,
อาจารย์อรอนงค์ ลองพิชัย, คุณนพรัตน์ ศักดิ์พันธ์,
คุณวิกรม โจ้วสุวรรณ, คุณปริญญา บัณฑิตโต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษานโยบายโครงการของรัฐและกระบวนการนโยบายเกษตรที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิต เศรษฐกิจและสังคมของชาวนาในจังหวัดปัตตานี
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่เป็นมูลเหตุให้เกิดปัญหาร้างทิ้งปัจจัยในเชิงเศรษฐกิจและไม่เชิงเศรษฐกิจ
- 3) เพื่อศึกษาวิถีชีวิต โครงสร้างอาชีพ รายได้ รายจ่ายและหนี้สินของครัวเรือนชาวนาในปัจจุบัน
- 4) เพื่อศึกษาพัฒนาการของวิถีการผลิตข้าวและการจัดการทางการผลิต รวมทั้งทัศนคติของชาวนาต่อการทำนาในมิติต่าง ๆ ในปัจจุบันเมื่อเทียบกับในอดีต และ
- 5) เพื่อกำหนดแนวทางในการยกระดับศักยภาพการทำนา เพื่อความมั่นคงของชาวนา

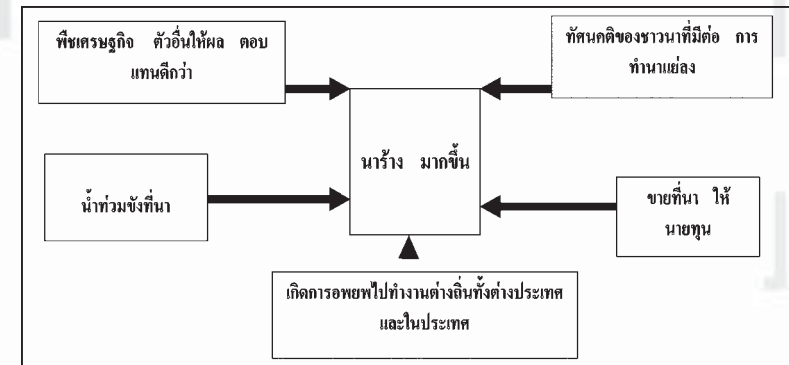
จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นต่อผลการศึกษา 6 เวที

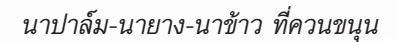
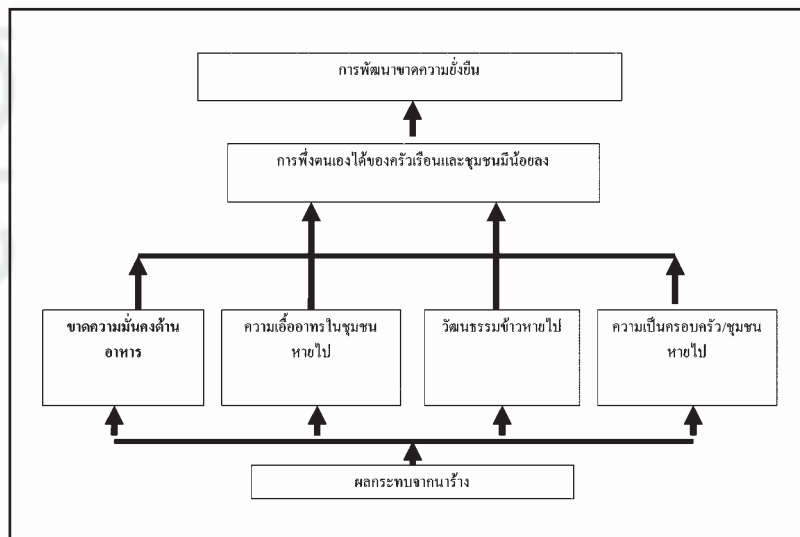
การสัมภาษณ์รายบุคคลในระดับครัวเรือนเกษตรกร ใน 7 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอหนองจิก อำเภอปะนาเระ อำเภอโคกโพธิ์ อำเภอ ยะหริ่ง อำเภอสายบุรี และอำเภอมายอ อำเภอละ 100 ราย รวม 700 ราย โดยใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้าง

ปัจจุบันพื้นที่นาปัตตานี 323,786 ไร่

ข้อมูลทางราชการ นาร้าง 19.12 % = 61,906 ไร่ ข้อมูลจากการศึกษา นาร้าง 40 % = 129,514 ไร่

สาเหตุหลักที่ทำให้พื้นที่นาในจังหวัดปัตตานีถูกทิ้งร้างมากขึ้น

- 1) ภาครัฐควรอุดหนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็นเช่นอุดหนุนพันธุ์ข้าว
ปุ๋ยจัดหารถแทรกเตอร์ให้กับองค์กรชุมชนไว้บริการการเตรียม
ดินให้กับชาวนา การทำนาในจังหวัดปัตตานียังผูกพันกับวิถีชีวิต
ของชาวนา วัฒนธรรมข้าวที่ยังสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น การเก็บเกี่ยว
ข้าวชาวนายังนิยมใช้แกระและ เคียวเป็นส่วนใหญ่ การอุดหนุน
ปัจจัยต่างๆ ดังกล่าว นอกจากจะเป็นการแบ่งเบาปัญหาต้นทุน
การผลิตที่นับวันจะรุนแรงขึ้น แล้วยังเป็นการเสริมสร้างความ
มั่นคงด้านอาหารให้กับชาว และยังเป็นหนุนเสริมให้วัฒนธรรม
ข้าวของชาวนา ยังคงอยู่คู่จังหวัดปัตตานี และพื้นที่ภาคใต้สืบไป
- 2) ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูพันธุ์ข้าวพื้นเมืองอย่าง
จริงจัง แม้ขณะนี้ศูนย์วิจัยข้าว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี
กำลังริเริ่มการทดสอบพันธุ์ข้าวพื้นเมืองบ้างแล้วแต่ที่มิวิจัยเห็น
ว่าภาครัฐควรกำหนดเป้าหมายการพัฒนาข้าวพันธุ์พื้นเมืองและ
ดำเนินการกำหนดพันธุ์ที่จะพัฒนา ร่วมกับชาวนา พร้อมทั้ง
ทุ่มเทงบประมาณเพื่อการนี้อย่างเพียงพอ และต่อเนื่อง
- 3) การส่งเสริมการทำนาอินทรีย์น่าจะเป็นโครงการที่ภาครัฐโดย
สำนักงานส่งเสริมการเกษตร จังหวัดปัตตานี ควรดำเนิน

โครงการให้เห็นผลเป็นรูปธรรม ควบคู่กับการส่งเสริมให้มีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านที่ใช้ได้ผลมาในพื้นที่ไปขยายผลในวงกว้าง เช่นการจัดหอยเชอรี่ (ซึ่งร้อยละ 44 ของชาวนาตอบว่ามีปัญหาดังกล่าว) ด้วยทางมะละกอ ซึ่งหาได้ง่ายในพื้นที่ กล่าวคือเพียงแค่นำทางมะละกอไปวางไว้ในนาในสภาพที่มีน้ำขัง ทิ้งไว้สัก 1 คืน หอยเชอรี่ก็จะมาจับรวมตัวกันที่ทางมะละกอดังกล่าว นอกจากนั้นหอยเชอรี่ที่กำจัดได้ ยังสามารถนำไปทำเป็นน้ำหมักชีวภาพไปใช้ในการเพาะปลูกพืชต่างๆ รวมทั้งการทำนา เพื่อเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุนได้อีกด้วย

- 4) การบริหารจัดการการชลประทานของจังหวัด ต้องดึงภาคประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มชาวนาเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ขั้นตอนหลักการโครงการ การเลือกพื้นที่ การเลือกโครงการ การดำเนินโครงการ รวมทั้งการติดตามผลการดำเนินงาน ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวนากับภาครัฐ และช่วยให้โครงการที่กำหนดขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน น้ำที่ปล่อยมาจากชลประทานจะถูกนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญคืองบประมาณที่ทุ่มเทลงไปเพื่อการชลประทานจะไม่สูญเปล่า
- 5) กระบวนการนโยบายและโครงการเกี่ยวกับข้าวต้องได้รับการทบทวนทั้งกระบวนการและเนื้อหา กล่าวคือ การกำหนดนโยบายหรือโครงการต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม และด้วยกระบวนการกำหนดดังกล่าว โครงการที่กำหนด และดำเนินการนั้น นอกจากจะเป็นการแก้ปัญหาที่ถูกต้องแล้ว ชาวนาจะรู้สึกว่าเป็นเจ้าของโครงการ การทุ่มเทให้โครงการประสบผลสำเร็จ

จะเป็นจริงมากขึ้น รวมทั้ง จะลดปัญหาความไม่โปร่งใสเกี่ยวกับโครงการได้อีกโสดหนึ่ง

- 6) ภาครัฐต้องทบทวนโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันและยางพาราในนาข้าว และเร่งวิจัยองค์ความรู้เกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันและยางพาราในนาข้าวให้มากขึ้นและเร่งด่วน พร้อมทั้งประเมินผลดีผลเสียก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินโครงการต่อไป หรือยุติโครงการ
- 7) ในระยะสั้นภาครัฐ โดยสำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานพัฒนาชุมชน ควรเน้นการส่งเสริมอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มผลิตภาพของแรงงาน เช่น การเลี้ยงเบ็ด ไก่ เกษตรผสมผสานแนวอินทรีย์ซึ่งมีตัวอย่างเกษตรกรในพื้นที่ทำสำเร็จมาแล้ว ส่วนในระยะยาวเมื่อปัญหาความไม่สงบได้คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น อุตสาหกรรมอาหารฮาลาลจะต้องเดินหน้าต่อไปเนื่องจากมีข้อได้เปรียบทั้งในเชิงพื้นที่ ในเชิงวัตถุดิบ และในเชิงตลาด

กลุ่มที่ 3

การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาข้อเสนอนโยบายด้านความมั่นคงเศรษฐกิจ
สังคม ภาษา รูปแบบการบริหาร สำหรับพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้

3.1 การศึกษานโยบาย มาตรการ และแนวทางการแก้ปัญหา
ความไม่สงบ และ การพัฒนาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดน
ภาคใต้

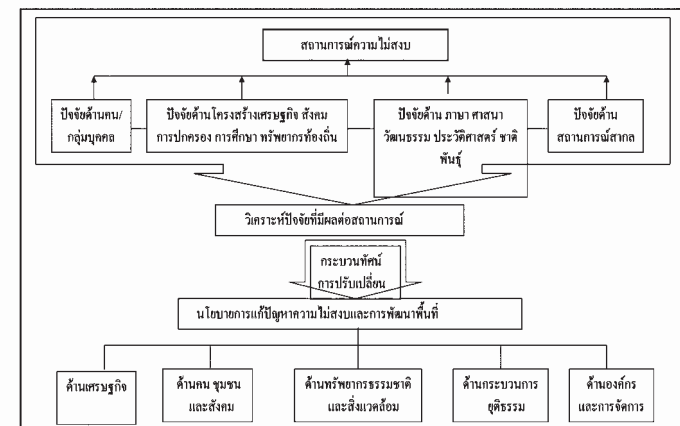
เรื่องงานวิจัย : การศึกษานโยบาย มาตรการ และ
แนวทางการแก้ปัญหาความไม่สงบ
และการพัฒนาพื้นที่สามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้

ผู้วิจัย : บุษบง ธียเจริญวัฒน์, วิษิต จรุงโรจน์,
ดำรง เสียมไหม, และศักราช ขจรบุญ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบาย มาตรการ และแนวทางการแก้ปัญหาความไม่สงบและการพัฒนาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงนโยบาย มาตรการ และแนวทางการแก้ปัญหาความไม่สงบและการพัฒนาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

กรอบการศึกษา

วิธีการศึกษาที่ใช้

- SWOT analysis: เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ประกอบด้วย วัฒนธรรม/ชาติพันธุ์, สังคม/ชุมชน, เศรษฐกิจท้องถิ่น, การค้าชายแดน/การจ้างงาน, การศึกษา/ภาษา, กระบวนการยุติธรรม, การบังคับใช้กฎหมาย, ทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การกำหนดมาตรการฯ
- Formal policy conversion : สภาพเงื่อนไขทางภูมิ-ประวัติศาสตร์, องค์ประกอบทางเศรษฐกิจ-สังคม, พฤติกรรมการเมืองระดับชาติ, องค์การของรัฐ, พฤติกรรมของผู้บริหารประเทศ
- Local meeting จัดเวทีระดมความคิดเห็นของจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา (4 อำเภอ) จากตัวแทนจากสาขาอาชีพต่างๆ เพื่อวิเคราะห์ถึง ปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ปัญหาเพื่อแสวงหา มาตรการ แนวทาง และนโยบาย

ปัจจัยที่มีผลต่อความไม่สงบ

1. ปัจจัยด้านบุคคลและกลุ่มบุคคล : ความยากจน ขาดการศึกษา การบริการของ জনท.ของรัฐ กลุ่มก่อการร้าย (PULO, BRN, BERSATU)
2. ปัจจัยด้านโครงสร้าง : รายได้เฉลี่ยต่อหัวต่ำ (จ.นราธิวาส 3,230 บ./คน/เดือน) อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลง พังพาเกษตรกรรม สัดส่วนคนจน ร้อยละ 17.5 สูงกว่าภาคใต้/ประเทศ ไม่มีที่ดินทำกิน มีภาระการพึ่งพิงสูง การบริการภาครัฐไม่สอดคล้องกับหลักการอิสลาม เป็นต้น

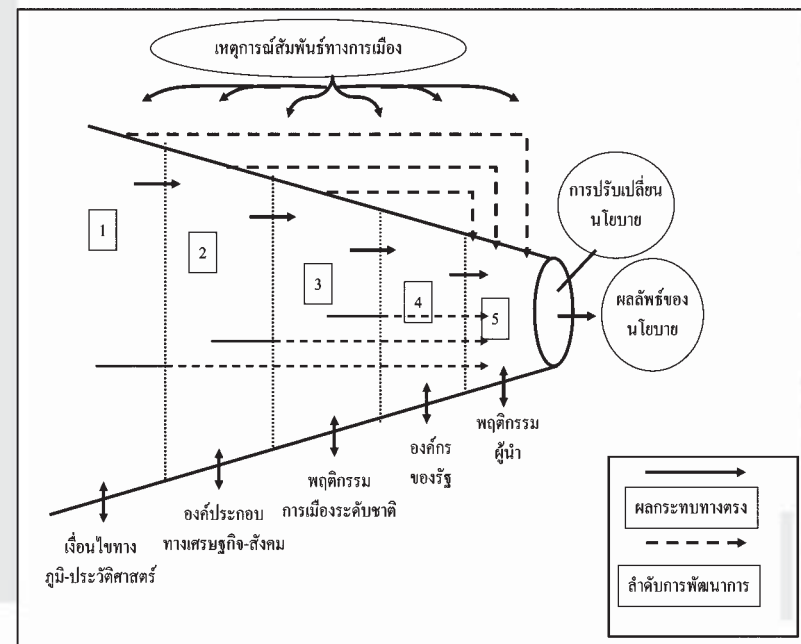
3. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : พื้นที่ป่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.8 (ปี 43) เป็นร้อยละ 24.9 (ปี 47) ปริมาณสัตว์น้ำลดลง ดินเสื่อมคุณภาพ การกัดเซาะชายฝั่ง พื้นที่เสี่ยงแผ่นดินถล่ม เป็นต้น
4. ปัจจัยทางสังคม : ประชากรมุสลิมร้อยละ 79.3 หรือ 1.4 ล้านคน การศึกษาต่ำ คุณภาพชีวิตไม่ดี ชุมชนรวมกลุ่มเหนียวแน่น การเคลื่อนย้ายประชากรออกจากพื้นที่
5. ปัจจัยทางกระบวนการยุติธรรมและการจัดการองค์กร : การบังคับใช้กฎหมายไม่เป็นธรรม มีปัญหาในขั้นตอนนำไปปฏิบัติ กระบวนการยุติธรรมไม่สามารถเป็นที่พึ่งของชุมชนได้ ขาดการบูรณาการข้อมูลและการปฏิบัติงาน เป็นต้น
6. ปัจจัยด้านภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และชาติพันธุ์ : ความแตกต่างของการนับถือศาสนา ภาษา ประวัติศาสตร์ถูกเบียดเบียน เป็นต้น
7. ปัจจัยสถานการณ์สากล : การพยายามยกระดับให้เป็นปัญหาสากล สันนิบาตมุสลิมโลก (World Muslim League), Organization of Islamic Countries (OIC), นโยบายสมานฉันท์ของสหพันธรัฐมาเลเซีย

นโยบาย มาตรการ และแนวทางแก้ปัญหา

การวิเคราะห์ SWOT ปัจจัย 8 ด้าน ประกอบด้วย วัฒนธรรม/ชาติพันธุ์, สังคม/ชุมชน, เศรษฐกิจท้องถิ่น, การค้าชายแดน/การจ้างงาน, การศึกษา / ภาษา, กระบวนการยุติธรรม, การบังคับใช้กฎหมาย, ทรัพยากรท้องถิ่น

ปัจจัย	จุดอ่อน	จุดแข็ง	ปัญหา	โอกาส
วัฒนธรรม/ชาติพันธุ์	การปรับตัวให้เข้ากับสังคมแวดล้อม, การยึดติดกับชาติพันธุ์มลายู	มีอัตลักษณ์วัฒนธรรมมลายู/อิสลาม, ความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวมาเลเซีย	รัฐพยายามครอบงำวัฒนธรรมมลายู, การเลือกปฏิบัติ	การเชื่อมโยงเศรษฐกิจ-สังคมวัฒนธรรมกับประเทศเพื่อนบ้านและตอ.กลาง
กระบวนการยุติธรรม	ไม่เสมอภาค, ขาดความเป็นกลาง, ขาดความเคร่งครัดของการใช้ ก.ม., ประชาชน ไม่มีความรู้ในสิทธิของตนเอง	กระบวนการยุติธรรมสอดคล้องกับหลักยุติธรรมอิสลาม, ประชาชนรักความยุติธรรม	ประชาชน. ถูกข่มเหง, การเลือกปฏิบัติ, ขาดการมีส่วนร่วมจากผู้นำศาสนา, ผู้นำชุมชน	การบูรณาการกับระบบยุติธรรมอิสลาม, ให้ความรู้ด้านสิทธิและหน้าที่แก่ชุมชน, การแก้ไขความผิดพลาดในอดีต
การบังคับใช้กฎหมาย	การปฏิบัติขาดความเป็นธรรม, เอาผิดกับเจ้าหน้าที่ที่ประพฤติผิดไม่ได้, การบังคับใช้กฎหมายขัดกับหลักศาสนา, ประชาชนขาดความรู้ด้านก.ม.	ตัวบทกฎหมายมีความเป็นธรรม	ผู้ใช้กฎหมายเกินขอบเขต/อำนาจ, ขาดการบูรณาการกับกฎหมายอิสลาม, ฉุกเฉินมีผลกระทบต่อ ประชาชน	การบูรณาการ ก.ม. ทั่วไปกับ ก.ม.อิสลาม, ให้ความรู้ด้าน ก.ม. แก่ชุมชน, การปรับปรุง ก.ม.

กระบวนการดำเนินการปรับเปลี่ยนนโยบาย

ที่มา : Mazmanian และ Sabatier (1980: 441); Hofferbert (1974: Figure VII-1)

มาตรการด้านกระบวนการยุติธรรม

การดำเนินการกระบวนการยุติธรรมต้องเคารพในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐกับประชาชน ประชาชนต้องได้รับความเป็นธรรมจากการบังคับใช้กฎหมาย การทำประชาพิจารณ์ก่อนประกาศใช้กฎอัยการศึก และ พ.ร.บ. ฉุกเฉิน การบูรณาการกฎหมายทั่วไประหว่างกฎหมายอิสลามการให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชนเกี่ยวกับกฎอัยการศึก และ พ.ร.บ. ฉุกเฉิน เป็นต้น

มาตรการด้านสังคม

การจัดการการศึกษาควรสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่มีวัฒนธรรมเฉพาะ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ภาคประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและบริหารท้องถิ่นในการปัญหาความไม่สงบ การกำหนดใช้ภาษาไทยและมลายูในการติดต่อกับสถานที่ราชการ สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบอิสลาม จัดระบบควบคุมบุคคลสองสัญชาติให้มีประสิทธิภาพ สนับสนุนอุตสาหกรรมในท้องถิ่นเพื่อสร้างโอกาสการมีงานทำให้กับเยาวชนและป้องกันการเคลื่อนย้ายแรงงานพื้นที่ เป็นต้น

มาตรการ/แนวทางด้านเศรษฐกิจ

- **ขั้นที่ 1 :** เยียวยาและสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชน จัดความยากจน/แก้ปัญหาปัจจัยพื้นฐาน เช่น ที่อยู่ ที่ทำกิน หนี้สิน ขยายผลเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรผสมผสาน เกษตรทางเลือก
- **ขั้นที่ 2 :** สร้างความแข็งแกร่งแก่เศรษฐกิจชุมชน ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน OTOP และ SMEs
- **ขั้นที่ 3 :** สร้างความหลากหลายแก่โครงสร้างเศรษฐกิจ 3 จังหวัด สร้างความเป็นเลิศอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลและเป็นครัวโลกมุสลิม เป็นยอดของปริมิตเศรษฐกิจสังคม/ให้ประโยชน์แก่ชุมชนได้น้อยกว่าขั้นที่ 1-2 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศป่าดิบชื้นสู่ระดับโลก

มาตรการด้านทรัพยากรฯ และสิ่งแวดล้อม

การฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรม ให้อบรมชุมชนดูแลป่า ฟื้นฟูทรัพยากรดิน (ดินเค็ม ดินเปรี้ยวจัด ดินทรายจัด) ฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้กลับคืนสู่ความสมดุล ฟื้นฟูแหล่งน้ำธรรมชาติ การพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสานและการฟื้นฟูสวนดง ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น สิทธิชุมชน และบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

มาตรการด้านองค์กรและการจัดการ

- การใช้หลักการสมานฉันท์ สันติวิธี
- กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น
- การฟื้นฟู ศอ.บต. และ พตท. 43
- องค์กรแบบ ศอ.บต. สามารถเป็นองค์กรต้นแบบในการบริหารจัดการพื้นที่ 3 จชต.ได้เพราะองค์กรมีช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแสดงออกถึงความต้องการที่แท้จริงบนพื้นฐานทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของตนเอง

ข้อเสนอแนะด้านการศึกษาวิจัย

1. การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมอิสลามกับกระบวนการยุติธรรมสากล
2. การศึกษาการปรับเปลี่ยนนโยบายเชิงลึกด้านความมั่นคงและการพัฒนาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. การประเมินและปรับเปลี่ยนองค์กรบริหารและการจัดการที่เหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาความไม่สงบและพัฒนาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

4. การศึกษาเปรียบเทียบเศรษฐกิจกระแสหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเศรษฐกิจชุมชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
5. การศึกษาและพัฒนาระบบการศึกษาสำหรับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

นโยบาย มาตรการ และแนวทางการแก้ปัญหาความไม่สงบและการพัฒนาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ ดังนั้น จึงมีความสำคัญและเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการทบทวน และปรับเปลี่ยนนโยบายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนไป รวมถึงการปฏิบัติตามนโยบาย และการประเมินผลนโยบาย ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง

กลุ่มที่ 4

การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการฝึกอบรมที่สร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมให้กับเจ้าหน้าที่รัฐ การรับรู้ข่าวสารของประชาชนและการย้ายถิ่น

- 4.1 การกำหนดและการประเมินสมรรถนะบุคลากรภาครัฐที่เหมาะสมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 4.2 ผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน กรณีการอพยพย้ายถิ่นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และแนวทางแก้ไข
- 4.3 การเสริมสร้างประสิทธิภาพการสื่อสารของสื่อบุคคลในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อความสมานฉันท์ในชุมชน

ชื่องานวิจัย : การกำหนดและการประเมินสมรรถนะ
บุคลากรภาครัฐที่เหมาะสมในพื้นที่
3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
ผู้วิจัย : ดร.ชาลี ไตรจันทร์ และคณะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. การกำหนดสมรรถนะบุคลากรภาครัฐที่เหมาะสมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. การประเมินสมรรถนะบุคลากรภาครัฐในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
3. การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรภาครัฐในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตการวิจัย

เป็นการศึกษาถึงสมรรถนะ(Competency) ของบุคลากรภาครัฐ เฉพาะประเด็นสมรรถนะเชิงพฤติกรรมในการทำงานเท่านั้นโดยจะทำการ ศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส ในกลุ่มบุคลากรระดับปฏิบัติที่มีลักษณะงานต้องปฏิสัมพันธ์ กับประชาชนโดยตรง ได้แก่ข้าราชการครู ตำรวจ ทหาร ปกครองและ ท้องถิ่น และสาธารณสุข

วิธีการวิจัย

ตอนที่ 1 การกำหนดสมรรถนะบุคลากรภาครัฐที่เหมาะสมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

(สมรรถนะบุคลากรภาครัฐ 7 ด้าน ประกอบด้วย มนุษย์สัมพันธ์ ความซื่อสัตย์ การบริการที่ดี จริยธรรม ความเข้าใจข้อแตกต่างทางวัฒนธรรม ความเข้าใจผู้อื่น และการสร้างความศรัทธา)

ตอนที่ 2 การประเมินสมรรถนะบุคลากรภาครัฐในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการพัฒนาสมรรถนะ

2.1 การพัฒนาแบบวัดสมรรถนะของข้าราชการ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ : 5 องค์ประกอบประกอบ คือ สมรรถนะด้านจริยธรรม ด้านการเข้าถึงประชาชน ด้านการให้บริการที่ดี ด้านความเข้าใจในข้อแตกต่างทางวัฒนธรรม และด้านมนุษยสัมพันธ์

2.2 การประเมินสมรรถนะบุคลากรภาครัฐ

มีค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละสมรรถนะ ดังนี้ ด้านมนุษยสัมพันธ์ $4.18 \pm .767$ ด้านการบริการที่ดี $4.16 \pm .726$ ด้านความเข้าใจในข้อแตกต่างทางวัฒนธรรม $4.26 \pm .710$ ด้านจริยธรรม $4.26 \pm .705$ ด้านการเข้าถึงประชาชน $3.94 \pm .823$

การเปรียบเทียบสมรรถนะบุคลากรภาครัฐตามตัวแปรคุณลักษณะส่วนบุคคล ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (Multivariate Analysis of Variance; MANOVA)

- เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อายุ อายุราชการ ไม่มีความแตกต่างกันกับสมรรถนะบุคลากรภาครัฐโดยรวม
- ศาสนา ภูมิภาค กลุ่มอาชีพ จังหวัดที่ปฏิบัติงานมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ศาสนา

สมรรถนะบุคลากรภาครัฐมีความแตกต่างกันระหว่างศาสนา

ในด้านมนุษยสัมพันธ์ บริการที่ดี และด้านจริยธรรม ส่วนด้านความเข้าใจข้อแตกต่างทางวัฒนธรรม และการเข้าถึงประชาชนพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

ภูมิภาค

สมรรถนะบุคลากรภาครัฐมีความแตกต่างกันไปตามภูมิภาค และเมื่อมีการวิเคราะห์ความแปรปรวนเป็นรายด้านสมรรถนะพบว่า สมรรถนะบุคลากรภาครัฐมีความแตกต่างกันระหว่างภูมิภาค ในด้านมนุษยสัมพันธ์ และจริยธรรมโดยผู้ที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีสมรรถนะทั้ง 2 ด้านสูงกว่าบุคลากรภาครัฐที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

จังหวัดที่ปฏิบัติงาน

บุคลากรที่ปฏิบัติงานในจังหวัดปัตตานีมีสมรรถนะด้านการเข้าถึงประชาชนสูงกว่าบุคลากรภาครัฐที่ปฏิบัติงานในจังหวัดยะลาและนราธิวาส ส่วนความแตกต่างของบุคลากรภาครัฐในจังหวัดยะลากับนราธิวาสพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

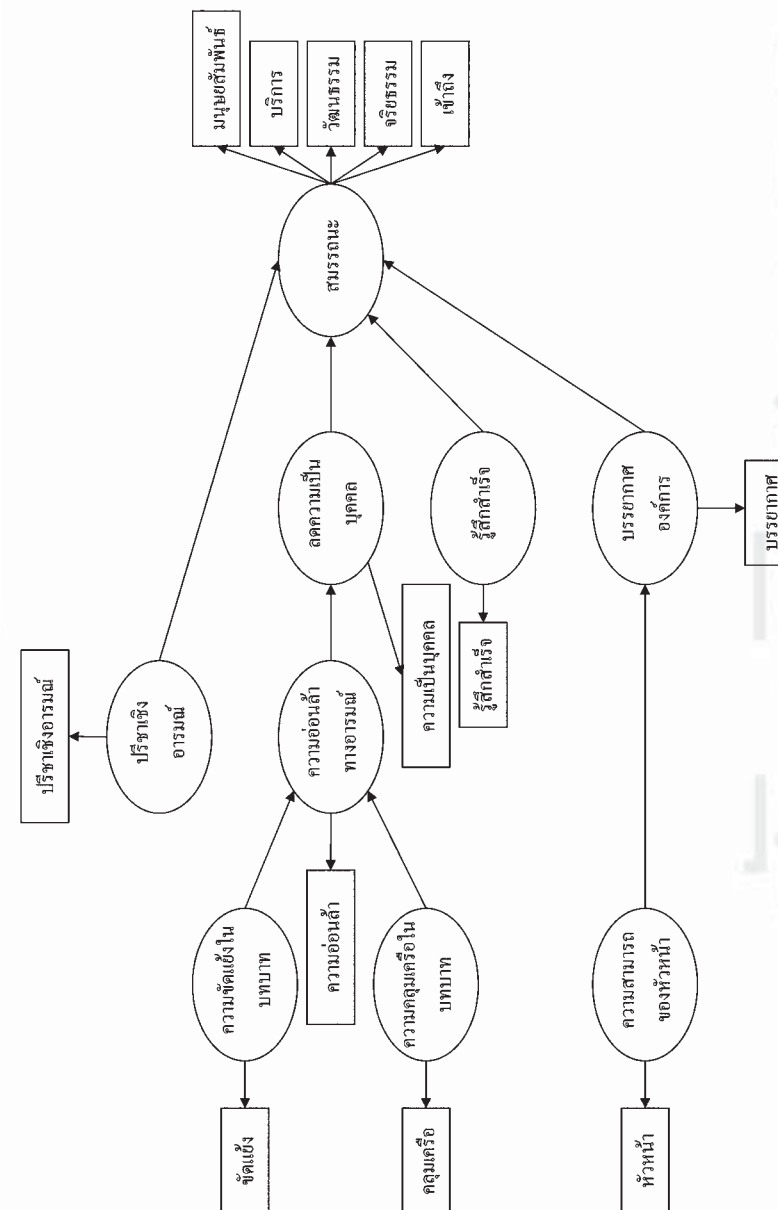
กลุ่มอาชีพ

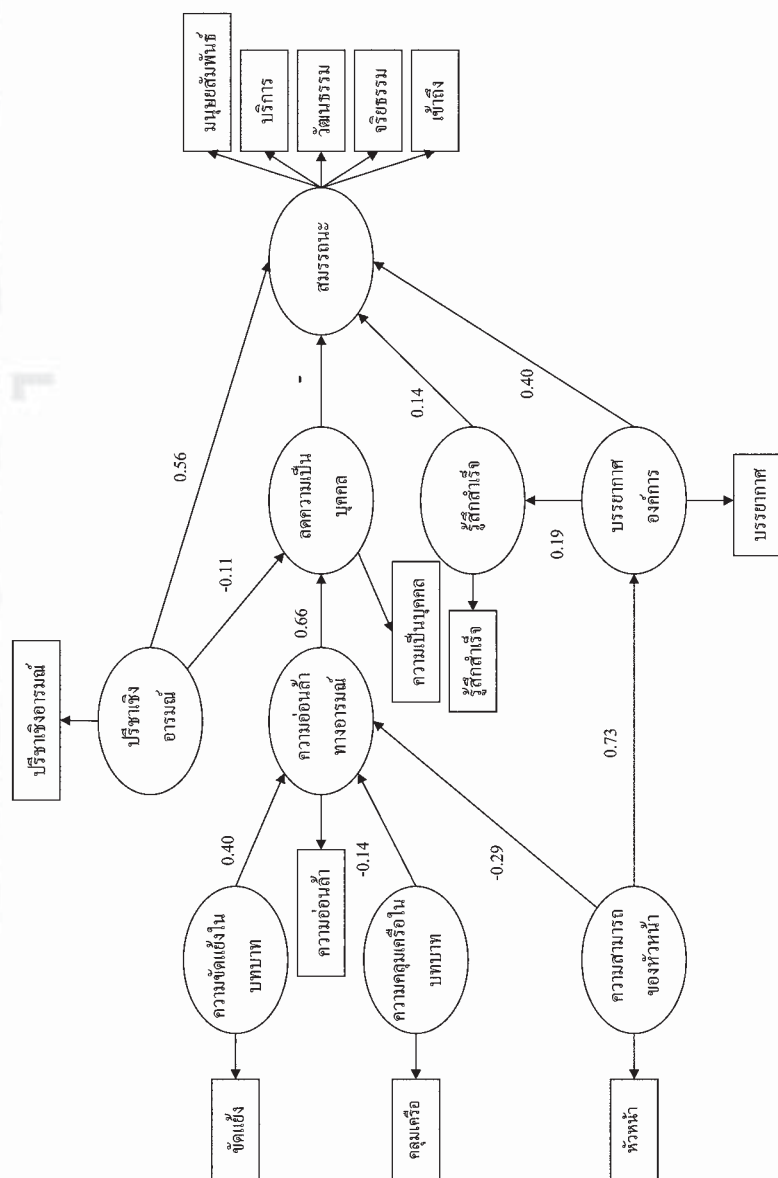
สมรรถนะบุคลากรภาครัฐมีความแตกต่างกันไปตามกลุ่มอาชีพที่ปฏิบัติ และเมื่อมีการวิเคราะห์ความแปรปรวนเป็นรายด้านสมรรถนะพบว่า สมรรถนะบุคลากรภาครัฐมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มอาชีพที่ปฏิบัติในด้านมนุษยสัมพันธ์เท่านั้น โดยบุคลากรภาครัฐฝ่ายการปกครองมีสมรรถนะด้านมนุษยสัมพันธ์สูงกว่าตำรวจ ส่วนความแตกต่างของบุคลากรภาครัฐในกลุ่มงานอื่นๆ ไม่พบว่ามีแตกต่าง

ข้อเสนอแนะ

2. **ปรีชาเชิงอารมณ์และบรรยากาศองค์การเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด**
ตามลำดับต่อสมรรถนะเชิงพฤติกรรม หน่วยงานโดยเฉพาะผู้บริหาร
หรือหัวหน้างานควรได้จัดให้มีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดีและหาวิธีการ
ที่จะฝึกฝนให้บุคลากรภาครัฐเป็นผู้ที่มีปรีชาเชิงอารมณ์ เช่นการฝึกอบรม

3. ประเด็นความเหนื่อยหน่ายในการทำงานทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความอ่อนล้าทางอารมณ์ การลดความเป็นบุคคลในผู้รับบริการหรือประชาชน ความรู้สึกว่าตนเองไม่ประสบความสำเร็จ หน่วยงานควรได้มีการพัฒนาปรับปรุงงานวิธีการทำงานทรัพยากรในการทำงานเช่นเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นในหน่วยงาน งบประมาณ กำลังคนให้เพียงพอ เพื่อบุคลากรภาคธุรกิจจะได้ไม่เกิดความขัดแย้งในบทบาทขึ้น

ชื่อวิจัย : ผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรง
ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
กรณีการอพยพย้ายถิ่นในพื้นที่ 3
จังหวัดชายแดนภาคใต้และแนวทางแก้ไข

ผู้วิจัย : พศ.ปิยะ กิจถาวร

นางสาวอุษณดา เลิศพิพัฒน์,
นางสาวอารีลักษณ์ พูลทรัพย์,
นางสาวสุริณี สายบุญ, นายไพชอล ดาโอ๊ะ,
นายหนึ่งกมล พิพิธพันธุ์, นางสาวอรษา รักดี
และ นายสุรวุฒน์ ช่อไม้ทอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ประเมินสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วงปี 2547 - 25492.
2. ศึกษาผลกระทบกรณีการอพยพ ย้ายถิ่นของชาวบ้าน และชุมชนในพื้นที่
3. หาข้อเสนอแนะในการลดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชาวบ้าน และชุมชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีขอบเขตการศึกษาในพื้นที่ 27 ตำบลของ 9 อำเภอ ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชากรที่ทำการศึกษา จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวม 27 ตำบล รวม 160 คน และกรณีศึกษาในพื้นที่เทศบาลนครยะลา เทศบาล

เมืองนราธิวาส และเทศบาลเมืองปัตตานี โดยครอบคลุมทั้งตำบลที่มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ตำบลที่มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และตำบลที่มีประชากรทั้งสองศาสนาอยู่ผสมผสานกัน

ผลการวิจัย

โครงสร้างประชากรพุทธ มุสลิม ในจังหวัดปัตตานี นราธิวาส และยะลา ปี 2546

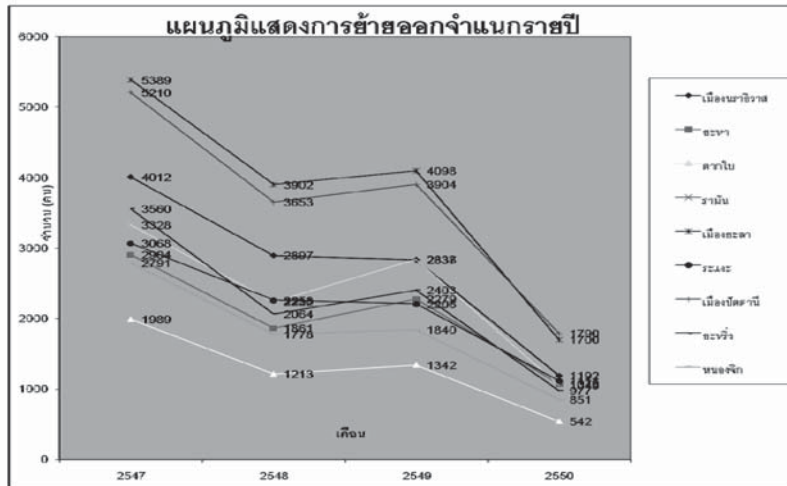
อำเภอ/ จังหวัด	ประชากรไทยพุทธ		ประชากรไทยมุสลิม		รวม (คน)
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	
เมือง/ นราธิวาส	27,765	26	78,858	74	106,623
ตากใบ/ นราธิวาส	15,136	24	47,590	76	62,726
ระแงะ/ นราธิวาส	9,668	11.86	71,831	88.14	81,499
เมือง/ ปัตตานี	38,389	33.15	77,431	66.85	115,820
หนองจิก/ ปัตตานี	8,946	12.25	64,104	87.75	73,050
ยะหริ่ง/ ปัตตานี	3,794	4.93	73,159	95.07	76,953
เมือง/ ยะลา	72,042	44.71	89,085	55.29	161,127
ยะหา/ ยะลา	3,055	6.71	42,494	93.29	45,549
รามัน/ ยะลา	3,481	4.52	73,534	95.48	77,015

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการอพยพย้ายถิ่น

การย้ายเข้า ย้ายออก ตามทะเบียนราษฎร จำแนก เป็นรายอำเภอ ตั้งแต่ปี 2547 ถึง เดือนพฤษภาคม 2550 พบว่าจำนวนการย้ายเข้า และการย้ายออกตามใบแจ้งย้ายในอำเภอที่ทำการศึกษามีจำนวนไม่แตกต่างกันมากนัก และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ยืนยันได้ว่า ไม่มีการอพยพ การย้ายออกของราษฎรในพื้นที่อำเภอที่ทำการศึกษเป็นจำนวนมากที่ผิดปกติแต่อย่างใด

ตั้งแต่ปี 2547-มิถุนายน 2550 มีชาวไทยพุทธอพยพย้ายออกจากพื้นที่รวม 319 คนเท่านั้น

จังหวัดนราธิวาส

ใน 3 อำเภอ 9 ตำบลที่ทำการศึกษามีการอพยพย้ายออกของไทยพุทธรวม 160 คน ส่วนใหญ่คือไทยพุทธที่บ้านตลาดต้นหยงมัส หมู่ที่ 7 ตำบลต้นหยงมัส ย้ายออกรวม 85 คน ไปค้าขาย ไปประกอบการร้านอาหารที่ อำเภอหาดใหญ่ และที่กรุงเทพฯ เพราะความไม่สงบในพื้นที่ การดำรงชีวิตในปัจจุบันไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและครอบครัว เสี่ยงต่อการเสียชีวิตอย่างสูง

สาเหตุย้ายออกเพราะปัญหาความไม่ปลอดภัย สาเหตุที่ไม่ย้ายออกเพราะอยู่มานาน ย้ายออกก็ไม่รู้จะไปอยู่ที่ไหน ทำอาชีพอะไร เพราะอาชีพหลักคือการเกษตร และมีเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูลว่า ชาวการอพยพย้ายถิ่นของชาวบ้านจำนวนมาก เป็นชาวลีอ ทำให้เกิดความระแวงกันไปหมด

กรณีศึกษาการอพยพย้ายถิ่น

1. ตำบลตาเกาะ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ปี 2547 ถึง พฤษภาคม 2550 มีชาวบ้านในตำบลตาเกาะถูกยิงเสียชีวิตไปแล้วรวม 28 ราย อาชีพหลัก คือ การทำนา มีการตั้งบ้านเรือนปะปนอยู่ใกล้กัน มีการไปมาหาสู่กันมาตลอด เมื่อเกิดเหตุการณ์ปล้นปืนเดือน มกราคม 2547 ทำให้ชุมชนไทยพุทธที่มีอยู่ 10 หลังคาเรือนย้ายออกไปเข้าบ้านอยู่ในเมือง 7 หลังคาเรือน เหลืออยู่อีก 3 หลังคาเรือน

ข้อเสนอของผู้นำท้องถิ่นในการแก้ปัญหาการอพยพย้ายถิ่นในพื้นที่ตำบลตาเกาะคือ การรักษาความสงบในพื้นที่ เพราะชาวบ้านทั้งพุทธ-มุสลิม ไม่มั่นใจด้านความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน

2. ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองนราธิวาส ชุมชนยะกัง 2

เขตเทศบาลเมืองนราธิวาส ในชุมชนยังไม่มีเหตุการณ์เกิดขึ้น แม้แต่ครั้งเดียว มีกลุ่มกรรมการชุมชน และกรรมการมัสยิดที่คอยดูแลชุมชน

3. ชุมชนในเขตเทศบาลนครยะลา ในเขตเทศบาลนั้นมีคนย้ายถิ่น

เข้า ๆ-ออกๆ อยู่เป็นระยะ ๆ เนื่องจากเขตเมืองมีสถานการศึกษา หรือการไปหาแหล่งงานอื่นที่ทำธุรกิจดีกว่า เพราะขณะนี้ในพื้นที่ไม่มีงานทำ และมีความเสี่ยงมากขึ้น

4. ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองปัตตานี

ชุมชนจือแรบาดู จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชนแจ้งว่า เดิมเป็นคนที่นี่ตั้งแต่ปู่ย่าตายาย ในพื้นที่ไม่มีคนอพยพย้ายถิ่น ส่วนเหตุการณ์นั้นก็ยอมรับว่าเกิดในเขตพื้นที่ตัวเองบ่อยครั้งแต่บุคคลที่ถูกทำร้ายไม่ใช่คนในชุมชน เป็นคนจากชุมชนอื่นในตอน

กลางคืนจะมีกลุ่มชาวบ้านที่คอยดูแลความสงบในชุมชน

ชุมชนจะบังคับก ในชุมชนไม่มีคนอพยพเนื่องจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น มีแต่ย้ายออกไปเรียนหนังสือ หรือไปทำงาน

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาเบื้องต้นเพื่อนำเสนอให้เห็นถึงภาพรวมของสถานการณ์ความรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และข้อมูลเกี่ยวกับการอพยพย้ายถิ่นในพื้นที่ที่ทำการศึกษา ซึ่งพบว่าการอพยพย้ายถิ่นในพื้นที่ที่ทำการศึกษามีไม่มากนัก แม้ว่าจะเป็นพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2547 จนถึงปัจจุบัน
2. ต้องมีการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการอพยพย้ายถิ่นที่ถูกต้อง เพราะข่าวประชาชนอพยพย้ายถิ่นกันเป็นจำนวนมากทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจกัน ระแวงกันในสังคม และในข้อเท็จจริงชุมชนไทยพุทธ และไทยมุสลิมในพื้นที่ยังอยู่ร่วมกันได้ และมีการไปมา หาสู่กัน
3. ทางราชการต้องรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ให้ได้ โดยการปราบปราม จับกุมผู้ก่อความรุนแรงตามกฎหมาย ขณะนี้ชาวบ้านเกิดความท้อแท้และไม่แน่ใจในการปราบปราม การรักษาความสงบของทางราชการ
4. แก้ปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ โดยราคาราคาผลไม่ตกต่ำ เพื่อการกระจายรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ รวมทั้งส่งเสริมเรื่องอาชีพให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้

การนำไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานที่นำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ เช่น ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้(ศอ.บต.) จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และภาคเอกชนในพื้นที่นำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่
2. ควรมีการศึกษาต่อเนื่อง เช่น ประเด็นการประเมินสถานการณ์ในพื้นที่ การแก้ปัญหาคความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชุมชนไทยพุทธที่ตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ชนบท เป็นต้น

ชื่องานวิจัย : การเสริมสร้างประสิทธิภาพการสื่อสารของสื่อบุคคลในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อความสมานฉันท์ในชุมชน

ผู้วิจัย : อ.จารุณี สุวรรณรัมย์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาความสำคัญ และ รูปแบบการสื่อสาร
2. สกัดองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการสื่อสาร
3. กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาด้านการสื่อสาร
4. ส่งเสริมงานด้านเครือข่ายบุคคล

ขอบเขตงานวิจัย

สื่อบุคคล 8 กลุ่ม ได้แก่... กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มศาสนา กลุ่มปกครอง กลุ่มครู กลุ่มสื่อมวลชน กลุ่มทหาร กลุ่มตำรวจ

ระเบียบวิธีการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ และการสังเกตการณ์ในพื้นที่ ในตัวแทนกลุ่มสื่อบุคคล และตัวแทนประชาชนในพื้นที่

จุดแข็ง : ภาพรวม

- สื่อบุคคลส่วนใหญ่เป็นคนที่เกิดและเติบโตในพื้นที่
- ชิมชับ และคุ้นเคย ในภาษา ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม วิถีชีวิตในชุมชน (มีระดับความเข้าใจดี-ลึกต่างกัน)

- มีมิติความเชื่อมโยงในเรื่องถิ่นฐานบ้านเกิด เครือญาติ เพื่อนพ้อง หากได้รับการสนับสนุน ติดตั้งกระบวนการความคิด ก็จะทุ่มเทกายและใจให้การทำงานเพื่อชุมชน (และเพื่อตัวเองมากกว่าเพื่อหน้าที่ หรือเพื่อมนุษยธรรม)

จุดอ่อน : ภาพรวม

- ความไม่รู้ (ข้อเท็จจริงในปัจจุบัน-ต่อไปจะเป็นอย่างไร-ควรทำอย่างไร)
- ความขาดแคลน (วิธีการ-วิธีคิด-กระบวนการที่สอดคล้องกับชุมชน)
- ความหวาดกลัว ความหวาดระแวง และความไม่เชื่อใจซึ่งกันและกัน (ทำให้ไม่กล้าแก้ไขปัญหา หรือเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ)
- ความแตกต่าง (ด้านมุมมองและการตีความ)

โอกาส : ภาพรวม

- ประเด็นจังหวัดชายแดนภาคใต้กลายเป็นวาระสำคัญของชาติ
- มีหน่วยงาน องค์กร ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศให้ความสำคัญ เข้ามาให้ความช่วยเหลือ (ทั้งบุคลากรงบประมาณ กิจกรรม โครงการช่วยเหลือ และงานพัฒนาต่าง ๆ)

จุดแข็ง-จุดอ่อน-โอกาส

(กลุ่มทหาร และกลุ่มตำรวจ)

- จุดแข็ง คือ เน้นระเบียบวินัยที่เคร่งครัด / เริ่มนำงานพัฒนาทำงานควบคู่กับการป้องกัน/ทหารมีอำนาจในการสั่งการสูงสุดสามารถสั่งการได้หมด

- จุดอ่อน คือ ความแข็งแกร่ง การไม่เข้าใจในภาษา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น / การใช้อำนาจไปในทางไม่ควรของบางกลุ่ม / ความไม่พร้อมในเรื่องงานข่าว
- โอกาส ที่เริ่มเน้นการพัฒนา และมวลชนสัมพันธ์มากขึ้น / การประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ

อุปสรรค : ภาพรวม

- ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการสื่อสาร
- ขาดทักษะด้านภาษา
- ขาดทักษะด้านการเลือกรับและคัดกรองข่าวสารการรู้เท่าทันสื่อ
- ขาดทักษะในการคัดเลือกสารที่มีประโยชน์ที่จะส่งต่อไปยังผู้รับสารอื่น ๆ
- ไม่กล้าเปิดใจที่จะพูดคุยถึงปัญหาโดยตรงความสมานฉันท์จึงมักเกิดขึ้นแค่เวทีสาธารณะเท่านั้น
- ข้อมูล ข่าวสารในพื้นที่เต็มไปด้วยข่าวลือ ข่าวลวง
- ข่าวจากสื่อมวลชนซึ่งควรเป็นข่าวที่ผ่านการคัดกรองแล้วหลายครั้งก็พบว่าเป็นข่าวเท็จ
- นำหนักข่าวจากทางภาครัฐมีมากกว่าทางภาคประชาชน
- สื่อบุคคลในชุมชน และภาคประชาชนยังไม่มีช่องทางที่จะเข้าถึงสื่อในระดับต่างๆ ทั้งสื่อชุมชน และสื่อมวลชน สื่อบุคคล และประชาชนในพื้นที่เกิดความสับสนมากขึ้นทำให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวทำได้ยากขึ้น

อุปสรรค : ภาพรวม

- มีหน่วยงานและโครงการมากมายเข้ามาพร้อม ๆ กันในชุมชนซึ่ง (ทำงานซ้ำซ้อนกัน)
- บทบาทหน้าที่ที่ใหม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานบทบาทหน้าที่เดิมรวมทั้งการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน (ทำงานไม่เต็มที-หยุดงาน-ขาดเงิน)
- ขาดระบบการบริหารจัดการ ตรวจสอบ และประเมินผลที่ดีในเรื่องกระบวนการทำงานและการเงิน (คอร์รัปชั่น)
- เครือข่ายภาคประชาชนมีทั้งที่เข้มแข็งในพื้นที่ยังมีอยู่น้อย

ผลการศึกษา

1. ความสำคัญ และรูปแบบการสื่อสาร

สื่อบุคคลมีความสำคัญได้รับการตระหนักถึงบทบาทที่มีรูปแบบการสื่อสารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ที่เหมือนกับที่อื่นตามกระแสสังคมและการประยุกต์แบบเก่าและใหม่เพื่อเข้ากับบริบทชุมชนและสถานการณ์

2. องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการสื่อสาร

ความรู้ที่ได้รับไม่ใช่ความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพทางด้านการสื่อสารในเชิงลึก เช่น ด้านภาษา หรือ ด้านการใช้สื่อ ผลิตสื่อ แต่เป็นความรู้ที่ได้จากการสกัดปัจจัยต่าง ๆ (SWOT) ที่มีผลกระทบในการสร้างเสริม และลดทอนประสิทธิภาพทางการสื่อสารกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาด้านการสื่อสาร

การร่วมกันสกัดจุดแข็ง จุดอ่อน-โอกาส-อุปสรรค-ทางแก้ไขเสนอแนะ ร่วมกัน ทั้งแบบรวมกลุ่มและต่างกลุ่มช่วยให้สื่อบุคคล

เข้าใจในศักยภาพและข้อบกพร่องของตนเองและกลุ่มอย่างชัดเจนนำไปสู่การยอมรับความจริงแทนที่จะปกปิด แก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมได้เร็วขึ้น

3. การส่งเสริมงานด้านเครือข่ายบุคคล

งานวิจัยยังทำบทบาทในส่วนนี้ได้ค่อนข้างน้อย เท่าที่ทำได้คือ การทำให้เครือข่ายเก่า และใหม่ได้รู้จัก และเริ่มประสานความร่วมมือกันมากขึ้น และช่วยเสริมสร้างศักยภาพการสื่อสารของบางกลุ่มเข้มแข็งและขยายตัวขึ้น เช่น การเสริมสร้างความรู้ด้านสื่อ และเปิดพื้นที่สื่อ (วิทยุ ฝึกปฏิบัติการ) ให้

ข้อเสนอแนะ

- **ภาครัฐ** หน่วยงานและองค์กรภายนอก
 - เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคิด ออกแบบโครงการของตนเองให้มากขึ้น
 - ส่งบุคลากรลงมาเป็นพี่เลี้ยง-แนะนำ ไม่ใช่ผู้นำ-สั่งการอบรมหลักธรรมนำร่องเพื่อให้ประชาชนไม่หลงทิศหลงทางในการทำงาน
 - มีกระบวนการประเมินผล ทั้งด้านการบริหารงาน การบริหารเงิน และบริหารคน โดยให้ประชาชนร่วมประเมิน
- **ภาคประชาชน**
 - เพิ่มบทบาทในการเป็นตัวกลาง ประสานความขัดแย้ง
 - มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือตนเองก่อนที่จะรอคอยความช่วยเหลือจากคนอื่นซึ่งไม่ยั่งยืน

- สร้างเครือข่ายชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อปกป้องตนเอง และต่อรองกับภาครัฐ องค์กรภายนอก หรือแม้แต่กลุ่มแนวร่วมในเชิงสร้างสรรค์

• ภาควิชาการ

- ควรมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการเก็บรวบรวมของทุกสำนักทุกองค์กรให้เป็นระบบ และเข้าถึงได้ง่าย (ช่วยให้เกิดความโปร่งใส-ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน-นำไปใช้ประโยชน์ได้เร็ว)
- ควรที่จะหาผู้ประสานงาน หรือเครือข่ายใหม่ ๆ ในการเชื่อมต่อกับพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่แตกต่างจากชุดงานวิจัยอื่น ๆ (ซึ่งมักใช้เครือข่ายชุดเดียวกัน)

กลุ่มที่ 5

การวิจัยเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพทวิภาษา
การจัดการเรียนการสอนใน
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
สถาบันการศึกษาปอเนาะใน 3 จังหวัดชายแดนใต้

- 5.1 รูปแบบการพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสารทวิภาษา
ระดับเบื้องต้นของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ
ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 5.2 วิเคราะห์ความต้องการเพื่อพัฒนารอบหลักสูตรตาดีกา
และสถาบันศึกษาปอเนาะ
- 5.3 การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามวิถีอิสลามใน
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อบูรณภาพสังคมใน
3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ชื่องานวิจัย : รูปแบบการพัฒนาความสามารถ
ด้านการสื่อสารทวิภาษาระดับ
เบื้องต้นของนักเรียนในโรงเรียน
ประถมศึกษาของรัฐในสามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้

ผู้วิจัย : พศ.ดร.ปารณนา กาลเนากุล และคณะ

วัตถุประสงค์

1. ทหารูปแบบการสอนทวิภาษา
2. พัฒนารูปแบบเรียนต้นแบบ

วิธีการศึกษา

1. การประชุมกลุ่มย่อย ครู ผู้อำนวยการ ศึกษานิเทศก์ ในโรงเรียน
3 จชต. จำนวน 91 คน เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบ
การจัดการศึกษาภาษาไทย-มลายูถิ่น เนื้อหาบทเรียนใน
การสอนภาษามลายูถิ่น
2. การสำรวจความคิดเห็น ครู ผู้อำนวยการ ศึกษานิเทศก์ ใน
โรงเรียน 3 จชต. จำนวน 286 คน เพื่อศึกษาความคิดเห็น โดยใช้
แบบสอบถาม

ผลการวิจัย

ความเห็นเกี่ยวกับการจัดการสอนภาษามลายูถิ่นในโรงเรียน

- เห็นด้วย (50.8%) ไม่เห็นด้วย (49.2%)
- เหมาะสม (46.9%) ไม่เหมาะสม (53.1%)
- เป็นประโยชน์ต่อสังคม (78.8%)
- ไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (21.1%)

ความเห็นเกี่ยวกับการจัดการสอนภาษามลายูถิ่นในโรงเรียนจำแนกตามศาสนาที่นับถือ

- ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามมีจำนวน 25.5 %
 - o เห็นด้วย = 75.0
 - o เหมาะสม = 66.7
 - o เป็นประโยชน์ต่อสังคม = 93.2
- ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธมีจำนวน 74.1%
 - o เห็นด้วย = 42.5%
 - o เหมาะสม = 40.3%
 - o เป็นประโยชน์ต่อสังคม = 73.0%

ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการสอนภาษามลายูถิ่น

ประเภทรายวิชา	= วิชาเลือก (สาระเพิ่มเติม) กิจกรรมชุมนุม
ชั้นปีที่เริ่มเรียน	= ช่วงชั้นที่ 1
จำนวนชั่วโมงเรียน	= 2 ชั่วโมง/สัปดาห์
ระยะเวลาที่เรียน	= 3 ปี
ภาษาที่ใช้ในการสอน	= ภาษาไทยควบคู่กับภาษามลายูถิ่น
ลักษณะเนื้อหาบทเรียน	= เน้นการสื่อสารในชีวิตประจำวัน มีสื่อประกอบการสอน
ความพร้อม	= ยังไม่พร้อมด้านผู้สอน หลักสูตร ตำรา

สรุปข้อมูลเชิงคุณภาพ (จากการประชุมกลุ่มย่อยและแบบสอบถามคำถามปลายเปิด)

1. ความขัดแย้งด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสอนทวิภาษา (ไทย-มลายูถิ่น)
 - กลุ่มเห็นด้วย
 - o สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของชุมชน
 - o อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น
 - o เป็นประโยชน์ในการสื่อสารและสร้างความเข้าใจกันซึ่งกันและกัน

- o ทำให้การสอนภาษามลายูถิ่นเข้าสู่ระบบการศึกษา
- o พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้โดยผ่านภาษาแม่ (ใช้ภาษามลายูถิ่นในการสอน)

• กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย

- o ผู้เรียนพูดภาษามลายูถิ่นได้อยู่แล้ว
- o ภาษามลายูถิ่นใช้ในวงจำกัด ไม่ใช้ภาษามาตรฐาน
- o ทำให้การใช้ภาษาไทยแย่ลง
- o ผู้เรียนไม่สามารถใช้ภาษาไทยได้ดี จึงควรเรียนภาษาไทยเพิ่มขึ้น
- o สารการเรียนรู้ในปัจจุบันมีมากอยู่แล้ว
- o โรงเรียนยังมีความไม่พร้อมด้านหลักสูตร ผู้สอน ตำรา สื่อ งบประมาณ

• ข้อเสนอแนะ

- o รูปแบบการจัดการทวิภาษา 2 รูปแบบสำหรับผู้เรียนแตกต่างกัน

2. ผลการพัฒนานบทเรียน

1. บทเรียนจำนวน 40 ชั่วโมง
2. เน้นการฟัง พูด และอ่าน
3. มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งรอบตัว เรื่องราวในชีวิตประจำวัน : การนับเลข ครอบครัว อาชีพ สอดแทรกความรู้ทางวัฒนธรรม
4. ใช้สองภาษา (ไทย-มลายูถิ่น)
5. ใช้ตัวอักษรไทยถอดเสียงและเขียนแทนภาษามลายูถิ่น
6. สื่อประกอบต้นแบบ : CD เพลงประกอบการเรียนบทแรก (การนับเลข) CD บันทึกการอ่านออกเสียง ภาพประกอบ บัตรคำ บัตรภาพ ฯลฯ

ชื่องานวิจัย : วิเคราะห์ความต้องการเพื่อ พัฒนารอบหลักสูตรตาดีกาและ สถาบันศึกษาปอเนาะ

ผู้วิจัย : พศ.ดร.อิบราฮิม ณรงค์รักษาเขต

รัฐยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของตาดีกาและปอเนาะ

1. มีความพยายามที่จะนำตาดีกาและปอเนาะเข้ามาในระบบ
2. มีการใช้งบประมาณที่สูญเปล่า
3. มีช่องว่างระหว่างตาดีกา ปอเนาะและหน่วยงานของรัฐ

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาความต้องการของสังคมมุสลิมเพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบหลักสูตร
2. ศึกษาความเป็นไปได้ในการแทรกเนื้อหาสามัญในหลักสูตรการเรียนการสอนสถาบันศึกษาปอเนาะ

กลุ่มตัวอย่างปอเนาะ

1. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นโต๊ะครูหรือผู้ช่วยสอนของ จำนวน 24 คน โดยเลือก จากจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ตำบลละ 2 คน โดยวิธีเจาะจง (purposive sampling)
2. ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 124 คน เลือกจากจังหวัดยะลา และปัตตานี ตำบลละ 10 คน และเลือกจากจังหวัดนราธิวาส ตำบลละ 11 คน โดยวิธีสุ่มแบบง่าย

กลุ่มตัวอย่างตาดีกา

- 1) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน จำนวน 60 คน เลือกจากจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ตำบลละ 5 คนโดยวิธีเจาะจง (purposive sampling)
- 2) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 132 คน เลือกจากจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ตำบลละ 11 คนโดยวิธีสุ่มแบบง่าย
- 3) ครูตาดีกา จำนวน 148 คน เลือกจากจังหวัดยะลา ปัตตานีตำบลละ 12 คน และเลือกจากจังหวัดนราธิวาส ตำบลละ 13 คน โดยวิธีสุ่มแบบง่าย
- 4) นักวิชาการศึกษา จำนวน 60 คน เลือกจากจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ตำบลละ 5 คนโดยวิธีเจาะจง (purposive sampling)
 - o นักวิชาการศึกษา จำนวน 60 คน เลือกจากจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ตำบลละ 5 คนโดยวิธีเจาะจง
 - o ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน จำนวน 60 คน เลือกจากจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ตำบลละ 5 คนโดยวิธีเจาะจง
 - o นักเรียนปอเนาะ จำนวน 132 คน เลือกจากจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ตำบลละ 11 คนโดยวิธีสุ่มแบบง่าย

ผู้ทรงคุณวุฒิ (20 คน) ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive random sampling)

เครื่องมือ

1. แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ มีทั้งหมด 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวมีทั้งหมด 8 ข้อ และตอนที่ 2 ความต้องการที่จะนำมาพัฒนารอบหลักสูตร

2. โจทย์คำถามในการเสวนากลุ่ม (Focus Group) แบบบันทึกสรุป
ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการศึกษา

- หลักสูตรตาดีกา

1. กรอบหลักสูตรตาดีกา

ตาดีกาในระบบ แบบต่อยอดร้อยละ 56.8 และตาดีกาตาม
อริยาไยร้อยละ 39

2. โครงสร้างหลักสูตร

เป็นรายวิชา ร้อยละ 44 และเป็นสัปดาห์วิชาร้อยละ 39.3

3. รายวิชาของตาดีกา

อักขรศาสตร์ พิกษ ะดีษ ตัฟสีร์ ภาษาอาหรับ เตาฮีด ภาษามลายู
และตารีค

- หลักสูตรปอเนาะ

1. ลักษณะของหลักสูตรปอเนาะ

สมัยใหม่ ร้อยละ 24.5 แบบเดิมร้อยละ 44.3 และตาม
สมัยใจร้อยละ 31.2

2. รายวิชาของสถาบันศึกษาปอเนาะ

พิกษ ตะเสวูฟ ะดีษ ตัฟสีร์ ภาษาอาหรับ เตาฮีด มลายู
และตารีค/ชีเราะฮนะบะวี

3. รูปแบบการจัดการศึกษาของปอเนาะ

ตามอริยาไยร้อยละ 67.3% ในระบบ ร้อยละ 31.3% และ
อื่นๆ ร้อยละ 1.5%

4. การสอนวิชาสามัญในปอเนาะ

ไม่ต้องการ ร้อยละ 95 % ต้องการ ร้อยละ 2.5% และ
ไม่แน่ใจ ร้อยละ 2.5%

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับตาดีกา

1. ไม่ควรบังคับให้ตาดีกาใช้เฉพาะหลักสูตรที่จะต่อยอดกับ
หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 เพราะจะทำให้เกิดการต่อต้าน
จากตาดีกาที่ต้องการใช้หลักสูตรที่เป็นไปตามอริยาไย

2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรต้องการให้ที่ศึกษามีทักษะเบื้องต้น
ในการพูด อ่าน ฟัง และเขียนภาษามลายู ตระหนักในคุณค่า และ
ความสำคัญของภาษามลายู

ข้อเสนอแนะสำหรับปอเนาะ

1. การสอนวิชาชีฟในปอเนาะ ให้เป็นลักษณะของทักษะชีวิต และ
การสอนให้เป็นแบบธรรมชาติตามอริยาไย และสอนด้วยภาษามลายู
ท้องถิ่น

2. สถาบันศึกษาปอเนาะที่พร้อมจะพัฒนาเป็นปอเนาะสมัยใหม่
ให้มีการเรียนการสอนวิชาชีฟและวิชาสามัญได้ โดยในระยะแรกภาษาที่
ใช้ขอให้เป็นมลายูท้องถิ่น เมื่อสถาบันปอเนาะเห็นความสำคัญของวิชาชีฟ
และวิชาสามัญแล้ว ค่อยเปลี่ยนเป็นการสอนด้วยภาษาอื่น

3. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติ คือ มีอัคราก
ที่ดี ปฏิบัติอิดาอะฮ์อย่างต่อเนือง มีความรู้เกี่ยวกับพิกษ ะดีษ ตัฟสีร์
เตาฮีด และตะเสวูฟ มีทักษะการอ่าน ฟัง เขียน พูดใช้ภาษาอาหรับ
อ่านอัลกุรอานได้ถูกต้องตามหลักตัจวีด รักษาอัตลักษณ์ของความเป็น
มลายูมุสลิม สามารถท่องจำบางโองการของอัลกุรอาน และบางหะดีษได้

ข้อเสนอสำหรับรัฐ

1. ไม่ควรนำตาติกา และสถาบันศึกษาปอเนาะทั้งหมดเข้ามาจัดการศึกษาในระบบ ควรนำร่องเฉพาะตาติกา และสถาบันศึกษาปอเนาะที่พร้อม และสมัครใจ
2. กรอบหลักสูตรมีความจำเป็นสำหรับตาติกา และสถาบันศึกษาปอเนาะ เพื่อจะได้พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละชุมชน
3. การใช้หลักสูตรตาติกาเป็นหลักสูตรที่สามารถต่อยอดกับหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ.2546 แต่ต้องเป็นไปตามสมัครใจของตาติกา

ชื่อวิจัย : การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา
ตามวิถีอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอน
ศาสนาอิสลาม
เพื่อคุณภาพสังคมในสามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้

ผู้วิจัย : ศก.ดร.บุณยศักดิ์ อินทร์รักษ์ และคณะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอน
ศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยศึกษาทั้งด้านการบริหารจัดการ ด้านการจกกระบวนการ
เรียนรู้ และด้านผู้เรียน

กระบวนการวิจัย

ศึกษาผลกระทบ ศึกษาปัญหาและความต้องการ สร้างรูปแบบ
การพัฒนาคุณภาพ พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และประเมินผล
การพัฒนาอย่างเป็นวงจร

วิธีดำเนินการ

ประชุมสัมมนาโรงเรียน : กลุ่มประชากร
คัดเลือกโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง/นักวิจัยร่วม
สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนา

ติดตามความก้าวหน้า : รายงานประจำเดือน/ตรวจเยี่ยม/นิเทศ/
สำรวจ/สร้างขวัญกำลังใจ
วิเคราะห์ สรุปผล

ปัจจัยสำคัญ

1. หลักการศาสนาอิสลาม :

“การศึกษาเป็นเรื่องสำคัญและเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่ต้องเป็นทั้งผู้แสวงความรู้และเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ตลอดชีวิต”

“ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ส่งเสริมและกระตุ้นเตือนให้มุสลิมศึกษาหาความรู้ทุกด้านตลอดเวลา มิได้แยกความรู้ทางโลกและทางธรรมออกจากกัน แต่ต้องศึกษาหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตอย่างสมดุลและต่อเนื่อง”

“การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้และสามารถปฏิบัติตนตามหลักการศาสนาอิสลามได้อย่างถูกต้อง”

2. อุดมการณ์การก่อตั้งโรงเรียน

3. ความคาดหวังและค่านิยมที่มีต่อการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน

ผลกระทบ

1. ด้านผู้เรียน : มีการพัฒนาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

- การปฏิบัติตนตามหลักการศาสนาอิสลาม
- ทักษะที่ดีในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพที่สุจริต
- การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและได้แสดงออกอย่างเต็มศักยภาพ
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้และทักษะตามหลักสูตร
- การศึกษาต่อ/ประกอบอาชีพ

2. ด้านชุมชนและสังคม

- สามารถดำรงชีวิตตามวิถีชุมชนได้
- มีความรู้ความเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น
- ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของชุมชนและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น
- มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
- ชุมชนมีความผูกพันต่อโรงเรียนและร่วมกันพัฒนาการจัดการศึกษาของชุมชน

เงื่อนไขความสำเร็จของการพัฒนา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรตระหนัก และยอมรับในความสำคัญของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่มีต่อการจัดการศึกษาในพื้นที่ รวมทั้งยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่มีลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

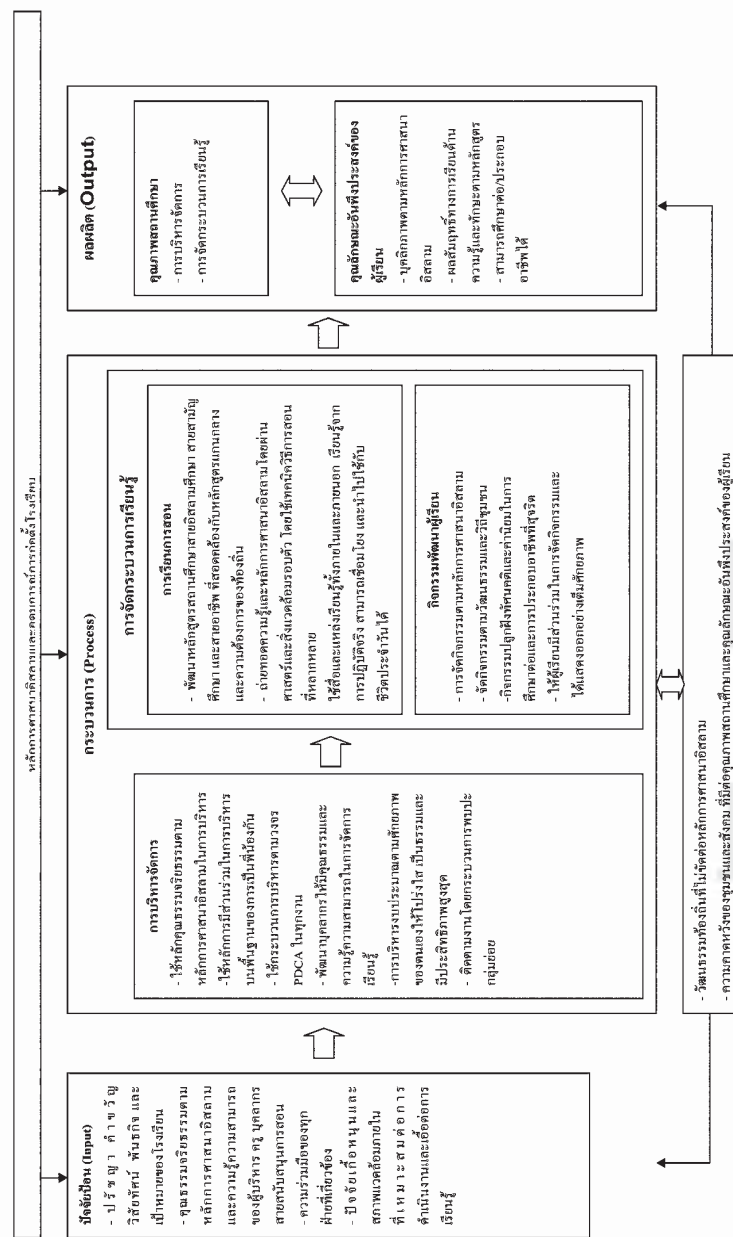
1. การพัฒนาควรดำเนินการบนพื้นฐานของความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ : หลักการศาสนาอิสลาม อุดมการณ์และจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียน ความคาดหวังและค่านิยมด้านการศึกษาของผู้ปกครองและชุมชน และวัฒนธรรมท้องถิ่น
2. การพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงใดๆ ควรดำเนินการบนพื้นฐานของธรรมาภิบาลการจัดการศึกษา ความต้องการจำเป็นตามศักยภาพและความพร้อมของโรงเรียน ตามแนวคิด “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาอย่างจริงจังและจริงใจ”
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทั้งระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียน

4. ความต่อเนื่องในการพัฒนาและการนำผลไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ควรมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต้นสังกัด โรงเรียนและชุมชน
2. ควรมีการพัฒนากระบวนการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐและการบริหารงบประมาณของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. รัฐควรกำหนดหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามโดยตรง
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรทุกระดับของโรงเรียน
5. ปรับปรุงระเบียบ แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง โดยยึดเป้าหมายความสำเร็จในการพัฒนาเป็นตัวตั้งในการกำหนดนโยบายในการพัฒนา

รูปแบบการพัฒนา (ภายใต้การพัฒนาคุณภาพโรงเรียน)

“รวมพลังปัญญา คืนสันติสุขภาวะสู่ชาวใต้”

โดย

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ร่วมกับ

กระทรวงสาธารณสุข

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

คณะกรรมการทางสังคม สถาบันวิจัยสังคม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

สถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพภาคใต้

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วพส.)

สถาบันวิจัยระบบสุขภาพภาคใต้

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (สวรส.ภาคใต้ มอ.)